

วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

MBU POLITICAL SCIENCE JOURNAL

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

Vol. 4 No. 2 (JULY-DECEMBER 2025)

ISSN : 2774-1001(Online)

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076, 083-223-4124 โทรสาร 0-4351-4618
<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/MBUPJ>

วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Online)

MBU Political Science Journal (Online)

ISSN : 2774-1001 (Online)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2568)

Vol. 4 No. 2 (July – December 2025)

เจ้าของวารสาร

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พุทธศาสนา ปรัชญา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นสาส์นแลกเปลี่ยนรวบรวมองค์ความรู้ ความคิดเห็น สร้างสรรค์ผลงานของ นักวิชาการ นักรัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง นักสังคมวิทยา คณาจารย์นักศึกษา และนักวิชาการ สาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ พัฒนาคุณภาพผลงานทางวิชาการของสาขาฯ และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องสู่สาธารณชน

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิโรโสภณ	ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระราชพัชรญาณมุนี	ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระเทพวชิรวิมล, ดร.	ที่ปรึกษารองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระพรหมวชิรเมธาภรณ์, รศ.ดร.	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี ด้านกิจการพิเศษและบริการสังคม
พระราชวชิรญาณเมธี, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระสุธีวชิรคุณ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.	รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระราชสุทิวชิรเมธี, ผศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

บรรณาธิการ

พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูปลัด สุริยะ ศรีสุระ, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระเทพวชิรวิมล, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระวัชรคุณบัณฑิต, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ฝ่ายจัดทำ

พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระครูปลัด สุริยะ ศรีสุระ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.สงวน หล้าโพหน่าน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

สถานที่ติดต่อ

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364, 0-4351-6076, 083-2234124 โทรสาร 0-4351-4618
E-mail: buddhistlocalgov@gmail.com
<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/MBUPJ>

บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถดาวโหลดได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/MBUPJ>

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Online) จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2568) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พุทธศาสนา ปรัชญา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นสารสนเทศเปลี่ยนแปลงรบรวมองค์ความรู้ ความคิดเห็น สร้างสรรค์ผลงานของนักวิชาการ นักรัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง นักสังคมวิทยา คณาจารย์นักศึกษา และนักวิชาการสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ พัฒนาคุณภาพผลงานทางวิชาการของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสู่สาธารณชน วารสารมีการเตรียมการเข้าสู่การพิจารณาประเมินคุณภาพวารสาร (TCI) ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานที่กำหนดในระบบฐานข้อมูล เช่น การควบคุมคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมถึงมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาให้มีการส่งบทความแบบออนไลน์หรือระบบ Online journal System (OJS)

วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2568) ประกอบด้วยบทความวิชาการ 5 บทความ ได้แก่ 1) การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบ 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: บูรณาการนวัตกรรมดิจิทัลในการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถาบันการศึกษาไทย 4) การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม และ 5) การพัฒนาครูเพื่อตบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล: การเสริมสร้างสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

กองบรรณาธิการ ได้ดำเนินการตามกระบวนการตามแนวทางการเผยแพร่บทความและในโอกาสการจัดทำระบบวารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) จะเป็นระบบที่ทันสมัยและต่อเนื่องเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด หวังว่าในอนาคตวารสารจะเป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากลต่อไป

พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบ (CREATIVE EDUCATIONAL MANAGEMENT BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES USING A SYSTEMIC CYCLE) ปรเมนทร์ คีนดี, พระครูชัยรัตนากร.....	1
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: บูรณาการ นวัตกรรมดิจิทัลในการยกระดับคุณภาพการศึกษา (THE INTEGRATION OF INFORMATION TECHNOLOGY FOR EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT TOWARDS EXCELLENCE: DIGITAL INNOVATION FOR EDUCATIONAL QUALITY ENHANCEMENT) คำสิงห์ ไทนาพันธ์, จิราภรณ์ ผันสว่าง.....	10
การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถาบัน การศึกษาไทย (APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN THE ASSESSMENT AND EVALUATION OF THAI EDUCATIONAL INSTITUTIONS) ปวันรัตน์ ทรงนวน, จิราภรณ์ ผันสว่าง.....	17
การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม (MANAGEMENT USING THE SDCA QUALITY CYCLE BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES) ธิดารัตน์ พิมพ์ศรี, บรรจง ลาวะลี.....	28
การพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล: การเสริมสร้างสมรรถนะครู ในศตวรรษที่ 21 (TEACHER DEVELOPMENT FOR DIGITAL ERA EDUCATION: ENHANCING TEACHER COMPETENCIES FOR THE 21 st CENTURY) ดุชนฎี สาระบุตร, บรรจง ลาวะลี.....	39
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์ และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารรัฐศาสตร์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)	50
	58

การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบ* CREATIVE EDUCATIONAL MANAGEMENT BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES USING A SYSTEMIC CYCLE

ปรเมนทร์ คีนดี¹, พระครูชัยรัตนากร²
Poramen Khuendee¹, Phrakruchairattanakorn²
โรงเรียนธวัชบุรีวิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด¹
Thawatburiwittayakom School, Roi Et Province¹
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด²
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus²
Email : khuendeeporamen@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบ ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษามีการบริหารที่มีคุณธรรม เป็นระบบ และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหาร และเสนอแนวทางการใช้วงจรเชิงระบบเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ กระบวนการบริหารที่ส่งเสริมการพัฒนา และผลลัพธ์ที่ช่วยให้สถานศึกษามีศักยภาพในการแข่งขัน หลักพุทธธรรม เช่น ไตรสิกขาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการบริหารให้มีคุณธรรม และเน้นการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ขณะที่วงจรเชิงระบบช่วยให้การบริหารมีโครงสร้างที่ชัดเจน โดยเริ่มจากการกำหนดปัจจัยนำเข้า การดำเนินกระบวนการ การวัดผลลัพธ์ และการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงระบบ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบสามารถช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง และพัฒนาแนวทางการบริหารที่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์; หลักพุทธธรรม; วงจรเชิงระบบ; การบริหารการศึกษา

ABSTRACT

This academic article presents a creative educational management approach based on Buddhist principles using a systemic cycle. This approach promotes ethical, systematic, and adaptable school management that aligns with the rapid changes of the modern era. The objectives of this study are to analyze the components of creative educational management, examine the application of Buddhist principles in school administration, and propose the use of a systemic cycle to enhance management efficiency. The study found that creative educational management consists of key factors, including the creativity of personnel, an environment conducive to innovation, a management process that fosters development, and outcomes that enhance the school's competitiveness. Buddhist principles such as the Threefold Training (Trisikkha), can be applied to develop ethical administration and systematic problem-solving. Meanwhile, the systemic cycle provides a clear structure for management, beginning with input identification, process implementation, outcome evaluation, and feedback integration for continuous improvement. The findings suggest that implementing creative educational management based on Buddhist principles using a systemic cycle can help school administrators make rational decisions, foster an open organizational culture, and develop management strategies that meet the needs of modern educational institutions. This approach ultimately contributes to the sustainable development of schools.

Keywords : Creative Educational Management; Buddhist Principles; Systemic Cycle; Educational Administration

1. บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี นโยบายการศึกษา และพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการบริหารที่สามารถปรับตัวได้ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์จึงกลายเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน (สุทธิลักษณ์ ศรีสมบูรณ์, 2562)

หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณธรรมและความเป็นระบบ โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา อริยสัจ 4 และมรรค 8 ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีจริยธรรม และคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว นอกจากนี้ การใช้วงจรเชิง

ระบบเป็นเครื่องมือในการบริหารสามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ในสถานศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2543)

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบจึงเป็นประเด็นที่สำคัญและควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาไทย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงสร้างสรรค์

การบริหารเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่ช่วยให้การบริหารมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น องค์กรที่ใช้แนวทางนี้สามารถปรับตัวและพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่อง (Amabile, 1996) ในบทนี้จะกล่าวถึงความหมาย องค์ประกอบ บทบาทของผู้บริหาร และปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคของการบริหารเชิงสร้างสรรค์

2.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์

การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Educational Management) หมายถึง การบริหารที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าและสามารถแข่งขันได้ (Woodman, Sawyer, & Griffin, 1993) แนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะงานด้านวิชาการ แต่ยังรวมถึงการคิดเชิงกลยุทธ์และการบริหารงานสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ สุทธิลักษณ์ ศรีสมบุรณ์ (2562) ระบุว่าการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์คือกระบวนการที่ช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษามีอิสระทางความคิด สามารถเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษา และ พิชิต วัฒนกุล (2561) อธิบายว่าการบริหารเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้สถานศึกษามีศักยภาพในการปรับตัวและแข่งขันในยุคดิจิทัล

2.2 องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์

- 1) ความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดค้นแนวคิดใหม่และนำไปใช้
- 2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ คือ การบริหารที่ส่งเสริมวัฒนธรรมสถานศึกษาที่เปิดกว้างและสนับสนุนการคิดนอกกรอบ
- 3) กระบวนการบริหารเชิงสร้างสรรค์ คือ การวางแผนและตัดสินใจที่ยืดหยุ่น พร้อมสนับสนุนแนวคิดใหม่ ๆ
- 4) ผลลัพธ์ของการบริหารเชิงสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการใหม่ที่เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

2.3 บทบาทของผู้บริหารในกระบวนการสร้างสรรค์

- 1) การเป็นผู้นำที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้บุคลากรคิดริเริ่ม
- 2) การสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ช่วยเปิดกว้างต่อการทดลองและเรียนรู้จากความล้มเหลว

3) การจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดหาทรัพยากรและสร้างโครงสร้างที่ยืดหยุ่น

2.4 ปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคของการบริหารเชิงสร้างสรรค์

1) ปัจจัยที่ส่งเสริม

- การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเปิดรับความคิดใหม่ ๆ
- ทรัพยากรที่เหมาะสม งบประมาณ เวลา และบุคลากรที่พร้อมต่อการพัฒนานวัตกรรม
- วัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ การเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการ

สนับสนุนการทดลองแนวคิดใหม่

2) อุปสรรค

- โครงสร้างสถานศึกษาที่เข้มงวดเกินไป กฎระเบียบที่ซับซ้อนอาจขัดขวางความคิดสร้างสรรค์

- การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ความกลัวต่อความล้มเหลวและขาดแรงจูงใจ (Oreg, 2003)

- ขาดการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การแลกเปลี่ยนแนวคิดที่จำกัดส่งผลต่อการพัฒนาแนวคิดใหม่

การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องผ่านการส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ และการปรับปรุงกระบวนการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนแนวคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ควรพิจารณาปัจจัยที่ส่งเสริมและอุปสรรคอย่างรอบคอบเพื่อให้แนวทางนี้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

3. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์

การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยหลักแนวคิดที่ช่วยให้เกิดการบริหารที่มีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างผู้นำทางการศึกษาให้มีความสามารถและจริยธรรมที่ดี ในบทนี้จะกล่าวถึงหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ โดยเน้นไปที่ ศีล สมาธิ ปัญญา อริยสัจ 4 มรรค 8 หลักไตรสิกขา และพุทธวิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3.1 ศีล สมาธิ ปัญญา กับการบริหารสถานศึกษา

หลักศีล สมาธิ ปัญญา เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), 2550) ศีล หมายถึงวินัยและจริยธรรมที่ต้องมีในการบริหารสถานศึกษา สมาธิ หมายถึงการมีสมาธิในการบริหารและตัดสินใจ และปัญญา คือความรอบรู้และการใช้เหตุผลอย่างมีคุณธรรม

- ศีล ในการบริหารสถานศึกษา หมายถึงการดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์ มีจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูและนักเรียน

- สมาธิ ช่วยให้ผู้บริหารมีสติ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่ว้าวาม

- ปัญญา ทำให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างรอบด้าน คิดเชิงระบบ และหาทางออกที่เหมาะสม

3.2 หลักไตรสิกขาในการบริหารสถานศึกษา

ไตรสิกขาประกอบด้วย ศील สมาธิ และปัญญา เป็นหลักสำคัญที่ช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพและมีความมั่นคง (พุทธทาสภิกขุ, 2543)

1) ศील เป็นการกำกับดูแลให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณ

2) สมาธิ เป็นการสร้างสมาธิให้กับผู้บริหารและบุคลากรเพื่อให้งานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ปัญญา เป็นการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถจัดการองค์กรได้อย่างมีคุณธรรม รอบคอบ และมีประสิทธิภาพ หลักศีล สมาธิ ปัญญา และพุทธวิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง

4. วงจรเชิงระบบกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายองค์ประกอบ การใช้แนวคิดวงจรเชิงระบบ (Systemic Cycle) สามารถช่วยให้การบริหารมีความเป็นระเบียบ ชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ วงจรเชิงระบบเป็นแนวคิดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายสาขา โดยเฉพาะด้านการบริหาร ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

4.1 ความหมายของวงจรเชิงระบบ

วงจรเชิงระบบเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรับข้อมูล การประมวลผล และการนำผลลัพธ์ไปใช้ในการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง (Bertalanffy, 1968) แนวคิดนี้มุ่งเน้นการมองภาพรวมของระบบโดยเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารสถานศึกษา วงจรเชิงระบบช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผน ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบ (Senge, 1990) ตัวอย่างเช่น การบริหารหลักสูตร การบริหารบุคลากร และการจัดการทรัพยากรภายในโรงเรียน ล้วนสามารถใช้วงจรเชิงระบบมาช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 องค์ประกอบของวงจรเชิงระบบ

องค์ประกอบของวงจรเชิงระบบมีหลายส่วนที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่ (Checkland, 1981)

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ ทรัพยากรที่เข้าสู่ระบบ เช่น บุคลากร งบประมาณ หลักสูตร และเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน

2) กระบวนการ (Process) คือ กระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เช่น การเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการพัฒนาองค์กร

3) ผลลัพธ์ (Output) คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ เช่น คุณภาพของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการพัฒนาทักษะของครู

4) ผลสะท้อนกลับ (Feedback) คือ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงระบบ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและการใช้ผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตร

4.3 ตัวอย่างแนวทางการนำวงจรเชิงระบบมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

การนำวงจรเชิงระบบมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสามารถช่วยให้โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนขึ้น และสามารถปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ตัวอย่างแนวทางการนำไปใช้ ได้แก่

- การบริหารหลักสูตร ใช้วงจรเชิงระบบในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยพิจารณาจากปัจจัยนำเข้า (เช่น นโยบายการศึกษา ความต้องการของนักเรียน) ผ่านกระบวนการออกแบบและทดลองใช้หลักสูตร นำไปสู่ผลลัพธ์ (นักเรียนมีทักษะตามเป้าหมาย) และมีการประเมินผลเพื่อพัฒนาเนื้อหาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

- การบริหารบุคลากร นำวงจรเชิงระบบมาใช้ในการคัดเลือกและพัฒนาครู โดยพิจารณาทรัพยากรที่มีอยู่ (งบประมาณ การอบรม) กระบวนการพัฒนาครูผ่านการฝึกอบรม และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านคุณภาพการสอน

- การจัดการงบประมาณ ใช้วงจรเชิงระบบในการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยพิจารณาข้อมูลทางการเงิน วางแผนการใช้จ่าย และติดตามผลการใช้จ่ายเพื่อปรับปรุงการจัดการงบประมาณให้มีความเหมาะสม

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างวงจรเชิงระบบกับหลักพุทธธรรม

หลักพุทธธรรมสามารถนำมาใช้ร่วมกับแนวคิดวงจรเชิงระบบในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารที่มีคุณธรรมและประสิทธิภาพ ตัวอย่างความสัมพันธ์ ได้แก่

- อริยสัจ 4 กับวงจรเชิงระบบ การใช้แนวคิดอริยสัจ 4 ในการบริหารสถานศึกษา เช่น ทุกข์ (ปัญหาทางการศึกษา) สมุทัย (สาเหตุของปัญหา) นิโรธ (เป้าหมายของการแก้ปัญหา) และมรรค (แนวทางแก้ไข) สอดคล้องกับแนวคิดของวงจรเชิงระบบที่ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

- ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) กับวงจรเชิงระบบ การบริหารที่มีศีลเป็นหลักจะช่วยให้เกิดความซื่อสัตย์และโปร่งใส สมาธิช่วยให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการบริหาร และปัญญาทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

- หลักมรรค 8 กับการบริหารวงจรเชิงระบบ แนวทางการปฏิบัติตามมรรค 8 เช่น สัมมาทิฐิ (การมีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง) และสัมมาวายามะ (ความพยายามในการพัฒนาองค์กร) เป็นแนวทางที่ช่วยให้กระบวนการบริหารในวงจรเชิงระบบมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน

การใช้วงจรเชิงระบบในการบริหารสถานศึกษาสามารถช่วยให้โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และสามารถพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และผลสะท้อนกลับ หลักพุทธธรรมสามารถช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีคุณธรรมและความมั่นคงมากขึ้น โดยเฉพาะการนำแนวคิดอริยสัจ 4 ไตรสิกขา และมรรค 8 มาปรับใช้ร่วมกับวงจรเชิงระบบ ทำให้การบริหารมีความรอบคอบและมีคุณธรรมมากขึ้น

5. การประยุกต์ใช้การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบ

แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบเป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีความเป็นระบบ มีคุณธรรม และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร การใช้แนวคิดวงจรเชิงระบบร่วมกับหลักพุทธธรรมช่วยให้ผู้บริหารมีแนวทางในการตัดสินใจ การจัดการปัญหา และการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบทนี้จะกล่าวถึงการนำวงจรเชิงระบบมาใช้ในการตัดสินใจ การจัดการปัญหาด้วยแนวทางพุทธธรรม และแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ด้วยพุทธธรรม

5.1 การนำวงจรเชิงระบบมาใช้ในการตัดสินใจ

การบริหารสถานศึกษาต้องอาศัยการตัดสินใจที่รอบคอบและเป็นระบบ แนวคิดวงจรเชิงระบบช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและเป็นลำดับขั้น (Bertalanffy, 1968) วงจรเชิงระบบมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลสะท้อนกลับ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการตัดสินใจทางการบริหารได้ ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูล (ปัจจัยนำเข้า) ผู้บริหารต้องรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจของครู และข้อร้องเรียนของผู้ปกครอง
- 2) การพิจารณาทางเลือก (กระบวนการ) ใช้วิธีคิดวิเคราะห์เพื่อพิจารณาทางเลือกที่เป็นไปได้ เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การอบรมครู หรือการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้
- 3) การดำเนินการ (ผลลัพธ์) นำแนวทางที่เลือกไปใช้ เช่น การเปลี่ยนแปลงแผนการสอน หรือการส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
- 4) การประเมินผล (ผลสะท้อนกลับ) ตรวจสอบผลลัพธ์ของการตัดสินใจ และปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจในอนาคต

5.2 การจัดการปัญหาและการพัฒนาสถานศึกษาด้วยแนวทางพุทธธรรม

การใช้แนวคิดพุทธธรรมในการจัดการปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาทำให้เกิดการบริหารที่มีคุณธรรม และช่วยให้ผู้บริหารสามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างมีสติและปัญญา หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาใช้ได้ ได้แก่

- 1) อริยสัจ 4 กับการจัดการปัญหา
 - ทุกข์ วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน หรือครูมีภาระงานมากเกินไป
 - สมุทัย ค้นหาสาเหตุของปัญหา เช่น ระบบบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ หรือการขาดทรัพยากรทางการศึกษา
 - นิโรธ กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น
 - มรรค ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยแผนงานที่เป็นรูปธรรม เช่น การใช้เทคนิคการสอนที่สร้างแรงจูงใจ หรือการลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของครู

2) หลักไตรสิกขากับการพัฒนาสถานศึกษา

- ศील การสร้างจริยธรรมและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ
- สมาธิ การฝึกสมาธิและการพัฒนาสติในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร
- ปัญญา การใช้ปัญญาในการพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เช่น การออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

5.3 แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ด้วยพุทธธรรม

เพื่อให้สถานศึกษามีความสร้างสรรค์และสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวทางการบริหารควรผสมผสานแนวคิดพุทธธรรมและวงจรเชิงระบบเข้าด้วยกัน แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ได้แก่

- 1) การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ผ่านสมาธิและสติ การให้ครูและนักเรียนฝึกสมาธิช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
- 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและมีคุณธรรม องค์กรที่มีบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ จะส่งเสริมให้บุคลากรมีความกล้าในการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ
- 3) การพัฒนาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ตามหลักมรรค 8 ผู้นำที่มีสัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) และสัมมาวาจา (ความเพียร) จะสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 4) การใช้ผลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การนำผลลัพธ์ของการบริหารมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบบริหารและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประยุกต์ใช้การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบเป็นแนวทางที่ช่วยให้การบริหารมีความเป็นระบบ มีคุณธรรม และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การนำวงจรเชิงระบบมาใช้ในการตัดสินใจช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แนวทางพุทธธรรมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาช่วยให้เกิดความสมดุลและความยั่งยืน ขณะที่แนวทางการส่งเสริมการบริหารเชิงสร้างสรรค์ด้วยพุทธธรรมช่วยให้สถานศึกษามีคุณภาพและสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้

6. สรุป

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย ทั้งด้านเทคโนโลยี นโยบาย และพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องมีแนวทางที่สามารถปรับตัวได้ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร แนวทางการบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมโดยใช้วงจรเชิงระบบ เป็นทางเลือกที่สามารถช่วยให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้ดี แนวคิดการบริหารเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรม และปรับตัวให้ทันกับยุคสมัย โดยอาศัยองค์ประกอบสำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ และบทบาทของผู้บริหารที่เปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ ๆ ขณะที่หลักพุทธธรรม เช่น ไตรสิกขา อริยสัจ 4 และมรรค 8 ช่วยกำหนด

แนวทางการบริหารให้เป็นระบบ มีจริยธรรม และมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน การใช้วงจรเชิงระบบในการบริหารช่วยให้การดำเนินงานมีโครงสร้างที่ชัดเจน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า การดำเนินกระบวนการ การวัดผลลัพธ์ และการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง เมื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักพุทธธรรม ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ แก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านคุณภาพและจริยธรรม ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวพุทธธรรมไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่เป็นแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้จริง เพื่อสร้างสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เต็มไปด้วยนวัตกรรม และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ

7. บรรณานุกรม

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชิต วัฒนกุล. (2561). **การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2543). **พุทธธรรมฉบับปรับขยาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- สุทธิลักษณ์ ศรีสมบุญ. (2562). **การบริหารสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Amabile, T. M. (1996). **Creativity in context: Update to the social psychology of creativity**. Boulder, CO : Westview Press.
- Bertalanffy, L. V. (1968). **General system theory: Foundations, development, applications**. New York, NY : George Braziller.
- Bodhi, B. (2000). **The noble eightfold path: Way to the end of suffering**. Kandy : Buddhist Publication Society.
- Checkland, P. (1981). **Systems thinking, systems practice**. New York : John Wiley & Sons.
- Harvey, P. (2013). **An introduction to Buddhism: Teachings, history and practices**. Cambridge, England : Cambridge University Press.
- Oreg, S. (2003). Resistance to change: Developing an individual differences measure. **Journal of Applied Psychology**. 88(4). 680–693.
- Rahula, W. (1974). **What the Buddha taught**. New York : Grove Press.
- Senge, P. M. (1990). **The fifth discipline: The art and practice of the learning organization**. New York : Doubleday/Currency.
- Woodman, R. W., Sawyer, J. E., & Griffin, R. W. (1993). Toward a theory of organizational creativity. **Academy of Management Review**. 18(2). 293–321.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ:
บูรณาการนวัตกรรมดิจิทัลในการยกระดับคุณภาพการศึกษา*

THE INTEGRATION OF INFORMATION TECHNOLOGY FOR EDUCATIONAL
INSTITUTION MANAGEMENT TOWARDS EXCELLENCE: DIGITAL
INNOVATION FOR EDUCATIONAL QUALITY ENHANCEMENT

คำสิงห์ โทนาพันธ์¹, จิราภรณ์ ผันสว่าง²
Khamsing Thonaphan¹, Jiraporn Phansawan²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : khamsing.tho@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและกรอบการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การวิเคราะห์ครอบคลุมประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศ 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา 4) การบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการบริหารสถานศึกษา บทความนี้นำเสนอกรณีศึกษาของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : เทคโนโลยีสารสนเทศ; การบริหารสถานศึกษา; ความเป็นเลิศทางการศึกษา; นวัตกรรมดิจิทัล

ABSTRACT

This academic article aims to present concepts and frameworks for developing the use of information technology for educational institution management towards excellence under the context of rapid technological and educational changes. The analysis covers five key areas 1) data and information management 2) development of teaching and learning systems with digital technology 3) creation of digital culture in educational institutions 4) human resource management using information technology and 5) application of artificial intelligence technology in educational institution management. This article presents case studies of educational institutions that have successfully implemented information technology in their management, along with recommendations for integrating information technology to enhance educational quality and sustainable excellence in educational institution management.

Keywords : Information Technology; Educational Institution Management; Educational Excellence, Digital Innovation

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้วงการศึกษาต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ผ่านมา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้เร่งให้สถานศึกษาต้องปรับตัวและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนอย่างเร่งด่วน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดให้การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตและการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Information Technology for Education) หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (วิชัย นภาพงศ์, 2566) และ ศศิตา เพลินจิต (2558) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญใน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา จะช่วยลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มความรวดเร็ว และความถูกต้องในการดำเนินงาน ตลอดจนช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษา

ความเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษา (Excellence in Educational Institution Management) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยอาศัยหลักการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ (สมคิด บางโม, 2562) การบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) เครือข่าย ความร่วมมือที่เข้มแข็ง และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนองค์ประกอบเหล่านี้ไปสู่ความเป็นเลิศได้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (Educational Institution Management in the Digital Era) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องอาศัยการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล 4 ประการ ได้แก่ 1) Big Data Analytics เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจเชิงนโยบาย 2) Cloud Computing เพื่อการจัดเก็บและการเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา 3) Internet of Things (IoT) เพื่อการเชื่อมโยงและการควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษา และ 4) Artificial Intelligence (AI) เพื่อการวิเคราะห์และการทำงานอัตโนมัติที่เกิดขึ้นในอนาคต

3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

3.1 การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศ เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัยและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาควรประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ระบบ

ฐานข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อมโยง 2) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร 3) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ 4) ระบบธุรกิจอัจฉริยะ และ 5) ระบบความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น

3.2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ปัจจุบันมีระบบการวัดและประเมินผลออนไลน์ที่นิยมใช้ในสถานศึกษาไทย

3.3 การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา เป็นการสร้างค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา

3.4 การบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา ตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือก การพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน การรักษาไว้ และการพ้นจากงาน

3.5 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษา เป็นการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน (ธีระ รุญเจริญ, 2562) และ ตามแนวคิดของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษาควรประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนด้วย AI 2) การจัดการเรียนการสอนด้วย AI 3) การบริหารทรัพยากรด้วย AI เป็นต้น (วิจารณ์ พานิช, 2566) 4) การตัดสินใจและการวางแผนด้วย AI และ 5) การสื่อสารและการให้บริการด้วย AI (AI-powered Communication and Service) เป็นการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการสื่อสารและการให้บริการในสถานศึกษา เช่น การใช้แชทบอท (Chatbot) ในการตอบคำถามและให้ข้อมูล การใช้ระบบตอบรับอัตโนมัติ (Automated Response System) ในการรับเรื่องและให้บริการ การใช้ระบบแปลภาษาอัตโนมัติ (Automated Translation System) ในการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองที่ใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้ระบบรู้จำใบหน้า (Facial Recognition System) ในการระบุตัวตนและการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

4. แนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

4.1 ด้านการวางแผนและการกำหนดนโยบาย ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Master Plan) ที่ครอบคลุมทุกด้านของการบริหารสถานศึกษาและมีการทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น นโยบายด้านความปลอดภัยของข้อมูล นโยบายด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ นโยบายด้านการจัดซื้อ จัดจ้างด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็น

ต้น (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2567) และ 4) การจัดสรรงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและผลตอบแทนจากการลงทุน

4.2 ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร ได้แก่ 1) การจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอ เช่น ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบฐานข้อมูล ระบบความปลอดภัยของข้อมูล เป็นต้น 2) การจัดให้มีอุปกรณ์และเครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน สมาร์ทบอร์ด เครื่องพิมพ์ เครื่องสแกน เป็นต้น 3) การจัดให้มีซอฟต์แวร์และแอปพลิเคชันที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการใช้งาน เช่น ระบบปฏิบัติการ ซอฟต์แวร์สำนักงาน ซอฟต์แวร์ด้านการเรียนการสอน ซอฟต์แวร์ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566) และ 4) การบำรุงรักษาและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมดิจิทัล(องค์การมหาชน), 2567)

4.3 ด้านการพัฒนาบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น 2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2563) 3) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ เช่น การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ตลอดชีวิต การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ การทำงานเป็นทีม เป็นต้น และ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา เช่น การจัดประกวดนวัตกรรม การให้รางวัลและการยกย่องชมเชย การเผยแพร่และแลกเปลี่ยนนวัตกรรม เป็นต้น

4.4 ด้านการบริหารจัดการและการประเมินผล ได้แก่ 1) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้าน เช่น การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป เป็นต้น 2) การพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3) การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา และ 4) การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และทรัพยากร เป็นต้น

5. สรุป

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการมักมีการดำเนินการที่ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศ 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา 4) การบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและนำไปสู่ความเป็นเลิศนั้นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น การมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของผู้บริหาร การพัฒนาทักษะและความรู้ ด้านดิจิทัลของบุคลากร การมีโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่เพียงพอ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น 2) ควรกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้ และ 3) ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลและเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน 2) ควรจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาและมีการทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4) ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ และ 5) ควรสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรมีความคิดที่ติดต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง และ 3) ควรร่วมมือและแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับเพื่อนร่วมงานและเครือข่ายวิชาชีพ

6. บรรณานุกรม

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2567). **กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม : รายงานประจำปี 2567**. กรุงเทพฯ : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2562). **ทิศทางการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ในยุคดิจิทัล**. ใน **รวมบทความการบริหารการศึกษากับพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สู่การศึกษาในยุคดิจิทัล ชุดที่ 1**. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์ 1973.
- วิจารณ์ พานิช. (2566). **จับทิศทางการศึกษาโลก ขับเคลื่อนการศึกษาไทย**. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2568. จาก <https://www.eef.or.th/article-210923-3/>
- ศศิตา เพ็ญจิต. (2558). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1**. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมคิด บางโม. (2562). **องค์การและการจัดการ Organization and Management**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). **นโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2563). **กรอบแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2567). **มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ (มสพร. 6)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน).
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2566). **รายงานดัชนีความเชื่อมั่นอุตสาหกรรมดิจิทัล ไตรมาส 4 ปี 2566**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2561). **ศาสตร์ว่าด้วยการวิจัยอนาคตการณ์**. กรุงเทพฯ : สามลดา.

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถาบันการศึกษาไทย*
**APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN THE ASSESSMENT AND
EVALUATION OF THAI EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

ปวันรัตน์ ทรงนวน¹, จิราภรณ์ ฝันสว่าง²
โรงเรียนบ้านโคกโบสถ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3¹
Ban Kokbodt School, Surin Primary Educational Service Area Office 3¹
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด²
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus²
Email : pawanrat.son@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการของพุทธศาสนาในการประเมินผลของสถาบันการศึกษาไทย จากการศึกษาพบว่า การผสมผสานที่โดดเด่นระหว่างจิตวิญญาณและวิชาการ รวมทั้งแนวทางที่สามารถเสริมสร้างความลึกซึ้งในการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ไม่เพียงแต่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ยังเป็นการสร้างสังคมที่มีความสมดุลและมีความสุขยิ่งขึ้น ดังนั้น ระบบการศึกษาไทยมุ่งมั่นที่จะผลิตบุคคลที่มีความรอบรู้ การบูรณาการ หลักการเหล่านี้จึงถูกมองว่าเป็นการตอบสนองที่สำคัญต่อความท้าทายทางการศึกษาในปัจจุบัน การศึกษาในสังคมไทยมีความสำคัญทั้งในเชิงสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่สถาบันการศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการพัฒนาทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังคงพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนควบคู่กันไปด้วย กระบวนการวัดและประเมินผลในปัจจุบันเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาการเป็นหลักซึ่งไม่ครอบคลุมต่อการพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมจึงเป็นแนวทางที่มีความสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้; พุทธธรรม; การวัดและประเมินผล; การศึกษาไทย

ABSTRACT

This article investigates the integration and application of core Buddhist principles in the evaluation framework of Thai educational institutions. The study identifies a significant synthesis where spiritual wisdom and academic rigor converge, presenting an approach capable of fostering deeper learning and comprehensive moral development among students. The implementation of these Buddhist tenets is argued to be crucial, not only for enhancing the quality of education but also for cultivating a more balanced and flourishing society. Given that the contemporary Thai education system is mandated to produce holistically developed individuals, the integration of these principles is viewed as an essential response to current educational challenges. Current standard measurement and evaluation processes primarily focus on academic achievement, often neglecting the equally vital aspects of students' moral consciousness and ethical growth. Consequently, this study proposes that the systematic application of Buddhist principles offers a crucial pathway for refining assessment methodologies to achieve genuine congruence with the goal of holistic learner development across all dimensions.

Keywords : Application; Buddhism; Measurement and Evaluation; Thai education

1. บทนำ

หลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับต่างก็มีจุดประสงค์เดียวกันคือมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีการรู้คิดดีด้วยเหตุและผลอย่างเหมาะสม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ พึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข บนพื้นฐานของฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล และสามารถประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล และในโลกแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารในขณะนี้ย่อมเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ทุกคนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและรวดเร็วทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากการมีช่องทางแห่งการรับรู้ข่าวสารมากมายหลายทางตามสภาพการณ์แห่งความเป็นเทคโนโลยีดังกล่าว ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางด้านกรรับรู้และการเรียนรู้ในลักษณะทันการณ์ คือมีการศึกษาหาความรู้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในระบบ หรือนอกระบบ หรือด้วยตนเองเพื่อให้อยู่ในโลกสมัยใหม่ที่ได้ชื่อว่าเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ด้วยเหตุดังกล่าวทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ประเทศและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างมีความสุข เพราะในสภาวะปัจจุบันสังคมมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วด้วยลักษณะของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการสื่อสารข้อมูลความรู้ที่รวดเร็วทันสมัยด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งจะกระทบต่อคนในสังคม แต่ละคนจึงต้องปรับตัวและเรียนรู้ในการดำรงชีพให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ รู้จักปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ สำหรับการจัดการศึกษาโดยทั่วไปไม่

ว่า จะเป็นประเทศใดก็ตามจะมุ่งเน้นความสำคัญด้านความรู้ ความคิด และความสามารถเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความเชื่อของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมที่ว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เมื่อได้รับการส่งเสริมให้สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่าถ้าบุคคลได้รับกิจกรรมและลงมือกระทำ มีการฝึกปฏิบัติ จริ่งนำไปสู่ความสามารถและทักษะทำได้ คิดเป็นทำเป็น การจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะแต่ละคนแตกต่างกันมาตั้งแต่เกิด อันเนื่องจากโครงสร้างของยีนและดีเอ็นเอ จึงทำให้สภาพที่เป็นของแต่ละคนแตกต่างกัน เช่น มีรูปร่างลักษณะ ค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญา ความถนัดหรืออาจกล่าวได้ว่ามีบุคลิกภาพและมีพฤติกรรมที่ต่างกันอย่างนั้นเอง หากวิเคราะห์ให้ดีจะพบว่า การที่บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ พันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม

การจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะต้องจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานของแนวคิดตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ คือ สอนด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือให้ความสำคัญแก่นักเรียนให้มากขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมให้พวกเขาได้คิด ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ครูจะต้องเตรียมการสอนแต่ละครั้งเป็นอย่างดีว่า จะเตรียมกิจกรรมอะไร กิจกรรมลักษณะใดจึงสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละระดับและจงใจให้นักเรียนสนใจอยากลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวทั้งครูและนักเรียนต้องมีความพึงพอใจและรักในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน คือครูต้องชอบและพอใจในขณะที่ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่ด้วยใจจดจ่อกับงานสอนนักเรียน และใช้ความสามารถหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนตัวและนักเรียนให้สำเร็จ ส่วนนักเรียนก็มีความรู้สึกรัก ชอบ ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และมีสมาธิในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งใช้สติปัญญาคิดใคร่ครวญในองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในปัจจุบันและในภายหน้า ดังนั้น ครูที่ยึดหลักพุทธธรรม ย่อมมีความ สามารถสอนนักเรียนให้เป็นคนดี คือมีทั้งคุณธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความเก่งในด้านความรู้ความสามารถและมีทักษะชีวิตที่นำไปสู่ความสุข เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้าก็จะเป็นบุคคลที่สร้างสรรค์ครอบครัวและสังคมตลอดจนประเทศชาติให้มีแต่ความเจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่การเรียนรู้มีการพัฒนาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมบุคคลให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม กระบวนการวัดและประเมินผลในปัจจุบันของสถาบันการศึกษาไทยมักจะมุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแง่วิชาการเป็นหลัก ทำให้ขาดการประเมินผลที่ครอบคลุมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นมิติสำคัญของการพัฒนาบุคคลทั้งในแง่ปัญญาและจิตใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ตามแนวคิดของพุทธศาสนา มนุษย์ไม่ได้ประกอบด้วยเพียงแคปัญญาเท่านั้น แต่ยังประกอบด้วยมิติด้านจริยธรรมและจิตใจ การศึกษาในพุทธศาสนาจึงมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ (ปัญญา) ด้านคุณธรรม (ศีล) และด้านสมาธิ (จิต) ซึ่งแนวคิดนี้เป็นที่รู้จัก

และยอมรับในวงการศึกษาระดับสากลว่าเป็นแนวทางการศึกษาที่ครอบคลุม (Holistic Education) (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559) ในขณะที่การวัดและประเมินผลในปัจจุบันยังคงเน้นที่การสอบและการประเมินผลด้านวิชาการเป็นหลัก แนวทางการวัดผลตามหลักพุทธธรรม เช่น หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่ทำ) วิริยะ (ความพยายาม) จิตตะ (การตั้งใจ) และวิมังสา (การพิจารณา) จะช่วยให้กระบวนการประเมินผลไม่เพียงแต่มุ่งเน้นที่ความสำเร็จทางวิชาการ แต่ยังคงครอบคลุมถึงการพัฒนานักเรียนในด้านจิตใจและความพยายาม หลักธรรมเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลสมัยใหม่ เช่น Bloom's Taxonomy ซึ่งแบ่งระดับความสามารถทางการเรียนรู้เป็นขั้นตอน และ Constructive Alignment ซึ่งเน้นความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การสอน และการประเมินผล (Anderson, 2001)

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการวัดและประเมินผลการศึกษาไทยสามารถทำได้โดยการนำอิทธิบาท 4 มาใช้ในการวัดความพยายาม ความตั้งใจ และการพิจารณาแก้ปัญหาของนักเรียน นอกจากนี้ยังสามารถนำอริยสัจ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาเป็นแนวทางในการประเมินผลในด้านจริยธรรมและการพัฒนาตนเองของนักเรียน แนวทางนี้จะช่วยให้นักเรียนไม่เพียงแต่เข้าใจถึงปัญหาและการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน แต่ยังสามารถประเมินความก้าวหน้าทางจริยธรรมและคุณธรรมของตนเองได้

2. บริบททางประวัติศาสตร์

การพัฒนาการศึกษาพุทธศาสนาในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจการประยุกต์ใช้หลักการของพุทธศาสนาในการประเมินและการประเมินผลของสถาบันการศึกษา การก่อตั้งมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นก้าวสำคัญในการบูรณาการการศึกษา ระดับอุดมศึกษาเข้ากับประเพณีพุทธศาสนา ไม่เพียงแต่สำหรับพระภิกษุและสามเณรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงฆราวาสด้วย พุทธศาสนสมัยใหม่ในประเทศไทยได้พัฒนาไปสู่การมีบทบาทสำคัญในการปกครองสังฆะ ชุมชนของพระสงฆ์ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม และเสริมสร้างความรู้ทางพุทธศาสนาของประชาชนชาวไทย พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นรัฐธรรมนูญสำหรับชีวิตของพระสงฆ์ เน้นความสำคัญของการศึกษาและได้มีอิทธิพลต่อการปกครองของสถาบันการศึกษาพุทธศาสนา จึงผสมผสานการปฏิรูปการศึกษากับคำสอนและค่านิยมของพุทธศาสนา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูระบบการศึกษาไทยโดยการนำการจัดการโรงเรียนเป็นฐานและการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตร ให้สอดคล้องกับบริบททั้งในระดับโลกและระดับท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การปฏิรูปเหล่านี้เป็นการตอบสนองต่อความต้องการโครงสร้างการศึกษาที่ไม่เพียงแต่ผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมของพุทธศาสนาและทักษะการคิดเชิงวิพากษ์อีกด้วย ขณะที่ประเทศไทยสำรวจภูมิทัศน์ทางการศึกษา บริบททางประวัติศาสตร์ของการศึกษาพุทธศาสนายังคงกำหนดหลักการที่สถาบันต่างๆ ใช้ในการประเมินและประเมินผลการปฏิบัติงาน การมุ่งเน้นทั้งการเติบโตทางจิตวิญญาณและความเป็นเลิศทางวิชาการเน้นลักษณะเฉพาะของระบบการศึกษาไทย ซึ่งค่านิยมพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมได้รับการปรับให้เข้ากับความต้องการทางการศึกษาร่วมสมัย

3. แนวคิดทางพุทธศาสนาในบริบทของการศึกษา

แนวคิดทางพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวปฏิบัติทางการศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะในบริบทของการสอนศีลธรรมและจริยธรรม การบูรณาการแนวคิดเหล่านี้เข้าสู่หลักสูตรการศึกษามีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่มีจริยธรรม ความสามัคคีในสังคม และความเมตตากรุณาในหมู่นักเรียน

แนวคิดทางทฤษฎี การศึกษาตามหลักพุทธศาสนามีหลักธรรมสำคัญคือ อริยสัจ 4 และ มรรค 8 ซึ่งเป็นกรอบในการทำความเข้าใจเรื่องทุกข์และเส้นทางสู่การหลุดพ้น คำสอนเหล่านี้เน้นความสำคัญของการมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เจตนาที่ถูกต้อง วาจาที่ถูกต้อง และการกระทำที่ถูกต้อง ซึ่งทั้งหมดนี้ร่วมกันนำทางการพัฒนาทางศีลธรรมของนักเรียน ครูผู้สอนใช้หลักการเหล่านี้ในการปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี ส่งเสริมให้นักเรียนมีเมตตาและกรุณาในชีวิตประจำวัน (พระพรหมคุณาภรณ์, 2549)

การปฏิบัติทางการศึกษา การประยุกต์ใช้คำสอนของพระพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนวัดพระธรรมกายและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แสดงให้เห็นถึงการนำคุณค่าทางพระพุทธศาสนามาใช้ในห้องเรียน หลักสูตรมักจะรวมแนวคิดสำคัญของพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการศึกษาสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ครอบคลุมความยุติธรรมทางสังคมและความเป็นพลเมือง (Jones, 2013) ตัวอย่างเช่น การเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนจะถูกเน้นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่สอดคล้องกับคำสอนทางศีลธรรมของพระพุทธศาสนา

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการศึกษา พระสงฆ์ที่สอนศีลธรรมมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่คุณค่าของพุทธศาสนาในโรงเรียน เนื่องจากการมีอยู่ของพวกเขาช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาศีลธรรม งานวิจัยระบุว่าเงื่อนไขและแนวปฏิบัติของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพุทธศาสนาได้รับการประเมินในระดับสูงทั้งจากครูและนักเรียน ซึ่งบ่งชี้ถึงผลกระทบเชิงบวกต่อผลการศึกษา ความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาพุทธศาสนานั้นเห็นได้ชัดจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการริเริ่มการเข้าถึงชุมชน

ความท้าทายและข้อเสนอแนะ การบูรณาการหลักการของพุทธศาสนาในด้านการศึกษาจะประสบความสำเร็จ แต่ยังคงมีความท้าทาย เช่น การสร้างสมดุลระหว่างเนื้อหาทางศาสนาและทางโลก การฝึกอบรมครู และการมีส่วนร่วมของนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ข้อเสนอแนะรวมถึงการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุม การเพิ่มทรัพยากร และวิธีการประเมินที่เป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อสนับสนุนประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนภายในกรอบการศึกษาพุทธศาสนา การขยายการศึกษาตามหลักพุทธศาสนาทั่วประเทศไทยยังถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมประชากรที่มีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

4. การประเมินและการวัดผล

ในประเทศไทยภาพรวมการประเมินและการวัดผลในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยมุ่งเน้นที่การปรับปรุง

คุณภาพการสอน การบริหารจัดการโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน วิธีการเหล่านี้มีความสำคัญในการระบุพื้นที่ที่ต้องปรับปรุงและการวางแผนการดำเนินการเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

รูปแบบการประเมินผล ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก ๆ ได้แก่ การประเมินผลแบบพอร์มาทิฟและการประเมินผลแบบซัมเมทิฟ

1. การประเมินผลแบบพอร์มาทิฟ: การประเมินผลแบบพอร์มาทิฟ การประเมินผลแบบพอร์มาทิฟเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดช่วงการสอน มีเป้าหมายเพื่อให้ข้อเสนอแนะทั้งสำหรับนักเรียนและครู ช่วยปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ วิธีการประเมินผลแบบพอร์มาทิฟที่พบได้บ่อยในโรงเรียนไทย ได้แก่ การทำแบบทดสอบ การอภิปรายในชั้นเรียน และการบ้าน กลไกการให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องนี้ช่วยให้ครูปรับกลยุทธ์การสอนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนได้

2. การประเมินผลแบบซัมเมทิฟ: การประเมินผลปลายภาค (Summative Assessment) เป็นการประเมินที่ดำเนินการเมื่อสิ้นสุดช่วงการเรียนรู้ เช่น ภาคการศึกษาหรือปีการศึกษา เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในประเทศไทย การประเมินนี้รวมถึงการสอบปลายภาคและการทดสอบมาตรฐาน เช่น การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) แม้ว่าการประเมินเหล่านี้จะเป็นภาพรวมของผลการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ก็มักถูกวิจารณ์ว่าเน้นการท่องจำมากเกินไปและไม่สามารถจับความสามารถโดยรวมของนักเรียนได้อย่างเพียงพอ

แนวทางปฏิบัติการวัดและประเมินผล การประเมินในโรงเรียนไทยครอบคลุมการประเมินนักเรียน ครู และโรงเรียน

การประเมินนักเรียน การประเมินนักเรียนส่วนใหญ่ที่พึ่งพาคะแนนที่ได้จากการประเมินแบบพอร์มาทิฟและซัมเมทิฟ ซึ่งช่วยให้เข้าใจถึงผลการเรียนและความก้าวหน้าของนักเรียน แนวโน้มล่าสุดได้เปลี่ยนไปสู่การประเมินแบบองค์รวม ซึ่งพิจารณาด้านพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร และทัศนคติ นอกเหนือจากคะแนนทางวิชาการ

การประเมินครู กระบวนการประเมินครูในประเทศไทยมีหลายด้าน รวมถึงการประเมินตนเอง การทบทวนโดยเพื่อนร่วมงาน และการประเมินโดยผู้บังคับบัญชา วิธีการที่ครอบคลุมนี้ช่วยให้ครูได้รับข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการมีส่วนร่วมในชุมชนโรงเรียน

ความท้าทายและทิศทางในอนาคต แม้ว่าจะมีความก้าวหน้า แต่ระบบการศึกษาไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการในวิธีการประเมินและการวัดผล มีความจำเป็นเร่งด่วนในการเปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบท่องจำไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นทักษะมากขึ้น ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในกรอบการประเมินและวิธีการสอน นอกจากนี้ การฝึกอบรมครูในวิธีการประเมินที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นสิ่งสำคัญในการใช้ข้อมูลการประเมินเพื่อปรับปรุงผลการศึกษา การพัฒนากลยุทธ์การประเมินอย่างต่อเนื่องมีเป้าหมายเพื่อเตรียมนักเรียนไทยให้พร้อมสำหรับโลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้นและมีการแข่งขันสูงขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษานานาชาติอย่างใกล้ชิดมากขึ้น

กรณีตัวอย่าง

การพัฒนากระบวนการสอนในโรงเรียนพิริยาลัย

การศึกษาที่ดำเนินการในโรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่ มุ่งเน้นการนำระบบการสอนที่เน้นการมีจิตบริการในหมู่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มาใช้ การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูจำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวิจัย ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ เช่น โครงสร้างครอบครัว ระดับรายได้ และสภาพความเป็นอยู่ มีผลอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งส่งเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ

การประเมินยังเน้นพฤติกรรมสำคัญ 5 ประการที่ถือว่าจำเป็นสำหรับการส่งเสริมทัศนคติการมีจิตบริการ ได้แก่ การแบ่งปัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ การดูแลผลประโยชน์สาธารณะ การกระทำเพื่อสาธารณะ และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รับการประเมินในระดับที่น่าชื่นชม

การพัฒนากระบวนการสอนมุ่งเน้นการเสริมทักษะ เช่น ความรับผิดชอบ การสื่อสาร และหลักจริยธรรม ผ่านการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างกระตือรือร้น คณะกรรมการผู้เกี่ยวข้องภายใต้การประเมินและอนุมัติระบบการสอนนี้ผ่านการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งแสดงถึงการสนับสนุนอย่างแข็งขันต่อโครงการนี้ (นันทน์ภัส พิมพ์กรทิติกุล, 2565)

5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาไทยและนานาชาติ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบเผยให้เห็นความแตกต่างอย่างมากระหว่างระบบการศึกษาไทยและมาตรฐานสากล โรงเรียนไทยมักเน้นการท่องจำและการเคารพอำนาจ ซึ่งอาจขัดขวางความคิดสร้างสรรค์และการสอบถามส่วนบุคคลในทางตรงกันข้าม มาตรฐานสากลสนับสนุนวิธีการที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะการทำงานร่วมกันที่จำเป็นสำหรับแรงงานโลกในปัจจุบันการเปลี่ยนไปใช้วิธีการสอนที่ทันสมัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการปรับปรุงผลการศึกษา ดังที่เห็นได้จากโรงเรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งมีรายงานผลการเรียนที่ดีขึ้นและการเตรียมความพร้อมสำหรับความท้าทายในอนาคต

โดยการผสมผสานหลักการของพุทธศาสนาเข้ากับกรอบการศึกษา สถาบันการศึกษาไทยสามารถเชื่อมช่องว่างระหว่างแนวทางการศึกษาแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ ส่งเสริมการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านที่เน้นไม่เพียงแต่ความสำเร็จทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างลักษณะนิสัยและความเข้าใจทางจริยธรรมด้วย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบูรณาการหลักพุทธศาสนาในระบบการศึกษาไทยได้รับความสนใจเนื่องจากแนวทางการศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์ ส่วนนี้เปรียบเทียบลักษณะของกรอบการศึกษานี้กับมาตรฐานสากล โดยเน้นความคล้ายคลึงและความแตกต่างในหลักสูตร วิธีการสอน และกลยุทธ์การประเมิน

ลักษณะการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธศาสนา การวิจัยที่วิเคราะห์การบริหารการศึกษาตามหลักพุทธศาสนาเผยให้เห็นถึงการเน้นคุณค่าทางจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าวรวมถึงการสังเคราะห์ความรู้ปัจจุบัน การเปรียบเทียบผลการวิจัย และการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกใหม่ๆ วิธีการเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการวิจัยเชิงเมตา-เอทโนกราฟีถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบลักษณะของประเด็นสำคัญ 15 ประเด็นในโดเมนนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า คุชณินพินธ์มักสะท้อนถึงความมุ่งมั่นต่อหลักการ เช่น ความเมตตา ความสามัคคีทางสังคม และการพัฒนาทางศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้า รวมถึงอริยสัจ 4 และมรรค 8

การเปรียบเทียบหลักสูตร การศึกษาไทยถูกควบคุมโดยส่วนกลาง เพื่อให้มั่นใจถึงความสม่ำเสมอทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม มีการวิจารณ์ว่ามุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎีมากกว่าการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ ในทางตรงกันข้าม มาตรฐานสากลเน้นหลักสูตรที่ครอบคลุมซึ่งส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งรวมถึงวิชาต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อการพัฒนาที่รอบด้าน ดังที่เห็นในระบบการศึกษาของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา การบูรณาการคำสอนของพุทธศาสนาในหลักสูตรไทยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นหัวข้อต่างๆ เช่น ความเป็นพลเมืองและความยุติธรรมทางสังคม

หลักการศึกษาศาสตร์ของพุทธศาสนา เน้นการสอนที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งแตกต่างจากวิธีการสอนในระดับสากลที่มักใช้เทคนิคที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและผลการเรียนรู้ ในทางปฏิบัติ ระบบการศึกษาไทยผสมผสานคุณค่าดั้งเดิมกับกลยุทธ์การสอนสมัยใหม่ โดยพยายามรักษาสสมดุลระหว่างการศึกษาด้านจิตวิญญาณและการศึกษาเชิงวิชาการ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทาย เช่น ความจำเป็นในการฝึกอบรมครูและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในหลักสูตรที่ผสมผสานองค์ประกอบทางศาสนาและทางโลกเข้าด้วยกัน

การประเมินและการวัดผล การปฏิบัติการประเมินในสถาบันการศึกษาไทยที่ยึดหลักพุทธศาสนา เน้นการประเมินแบบองค์รวม โดยพิจารณาไม่เพียงแต่ผลการเรียนรู้ทางวิชาการ แต่ยังรวมถึงการพัฒนาเชิงจริยธรรมและศีลธรรมซึ่งแตกต่างจากวิธีการประเมินแบบดั้งเดิมในระบบศึกษานานาชาติที่มักเน้นการทดสอบมาตรฐานและตัวชี้วัดเชิงปริมาณ การบูรณาการการประเมินเชิงคุณภาพ เช่น โครงการมีส่วนร่วมในชุมชน สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาในเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลและสังคม

ทิศทางในอนาคต การบูรณาการหลักพุทธศาสนาในการประเมินและการวัดผลของสถาบันการศึกษาไทยคาดว่าจะมีการพัฒนาอย่างมากในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า เมื่อภูมิทัศน์ทางการศึกษาในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลมากขึ้น มีการยอมรับมากขึ้นถึงความจำเป็นในการสร้างสมดุลระหว่างคำสอนพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมกับแนวปฏิบัติทางการศึกษาสมัยใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาท้าทายสมัยใหม่ เช่น สุขภาพจิต ความไม่เท่าเทียมทางสังคม และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

การเน้นพัฒนาการแบบองค์รวม กรอบการศึกษาในอนาคตมีแนวโน้มที่จะมุ่งเน้นการออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุม ไม่เพียงแต่เนื้อหาวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการศึกษาด้านจริยธรรมและศีลธรรมที่หยั่งรากในคุณค่าของพุทธศาสนา วิธีการนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคคลที่มีความรอบรู้ซึ่งมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และความสามารถในการเป็นผู้นำที่มีจริยธรรม แนวคิดสำคัญของพุทธศาสนา เช่น ความกรุณา การมีสติ และอริยสัจ 4 คาดว่าจะกลายเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประเมินทางการศึกษา นำทางทั้งนักเรียนและครูไปสู่การบรรลุความกลมกลืนส่วนบุคคลและชุมชน

การฝึกอบรมครูและการบูรณาการหลักสูตร การฝึกอบรมครูจะมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการบูรณาการคำสอนของพุทธศาสนาเข้ากับหลักสูตรระดับชาติ ครูจะต้องมีความรู้ทั้งในหลักการของพุทธศาสนาและเทคนิคการสอนสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีความพยายามที่จะปรับปรุงนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนโครงการเหล่านี้ เพื่อให้การศึกษาพุทธศาสนายังคงมีความเกี่ยวข้องและมีผลกระทบในศตวรรษที่ 21

การใช้เทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังมีแนวโน้มที่จะปฏิวัติการศึกษาพุทธศาสนา แพลตฟอร์มออนไลน์และเครื่องมือเล่าเรื่องดิจิทัลอาจถูกนำมาใช้เพื่อให้คำสอนของพุทธศาสนาเข้าถึงได้ง่ายขึ้นสำหรับผู้ชมที่กว้างขึ้น การบูรณาการเทคโนโลยีนี้สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและมีการโต้ตอบ ทำให้คำสอนมีความน่าสนใจและนำไปใช้กับปัญหาสมัยใหม่ได้มากขึ้นการนำวิธีการสอนที่เป็นนวัตกรรมมาใช้คาดว่าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาโดยรวม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในหมู่นักเรียน

ความท้าทายและโอกาส แม้จะมีทิศทางที่น่าสนใจ แต่ความท้าทายเช่นการสร้างสมดุลระหว่างการศึกษาระบบศาสนาและแบบโลก การรับรองความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม และการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูยังคงต้องได้รับการแก้ไข การอภิปรายอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้จะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกรอบการศึกษาที่กลมกลืนซึ่งเคารพความหลากหลายของความเชื่อในขณะที่ส่งเสริมค่านิยมหลักของพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมการสนทนาเปิดระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษา สถาบันการศึกษาไทยสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การปฏิรูปการศึกษายังคงดำเนินต่อไป ศักยภาพของพุทธศาสนาในการมีส่วนร่วมในโครงการการศึกษาในระดับโลกที่มุ่งเน้นจริยธรรม สุขภาพจิต และความยั่งยืนยังคงมีอยู่มาก ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการปลูกฝังคนรุ่นใหม่ที่ไม่เพียงแต่มีความสามารถทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีพื้นฐานทางจริยธรรมที่มั่นคง

6. หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการวัดและประเมินผลนั้น เน้นที่การประเมิน คุณลักษณะภายใน ควบคู่ไปกับ ผลลัพธ์ภายนอก หลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้แก่

หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย

1) ศีล : ประเมินพฤติกรรมทางกายและวาจาที่เป็นไปตามหลักจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย การเคารพสิทธิผู้อื่น

2) สมาธิ : ประเมินความสามารถในการมีสมาธิ ความตั้งใจในการเรียนรู้ การจัดการอารมณ์ และความอดทนในการทำงาน

3) ปัญญา : ประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการใช้เหตุผลอย่างรอบด้าน รวมถึงความเข้าใจในความเป็นจริงของชีวิต

หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เน้นการประเมินที่ สัมมาทิฏฐิหรือทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ และการใช้ชีวิต โดยวัดจากการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่น สัมมาอาชีวะ ซึ่งสามารถประเมินผ่านการฝึกงานหรือโครงการที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวทางการวัดและประเมินผลที่บูรณาการพุทธธรรม

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมนี้เรียกร้องให้มีการปรับเปลี่ยนเครื่องมือและวิธีการประเมิน โดยเน้นที่การประเมินตามสภาพจริงและประเมินคุณลักษณะมากกว่าการทดสอบแบบปรนัยเพียงอย่างเดียว (ประเวศ วะสี, 2560) ดังนี้

1) การประเมินคุณธรรม ใช้เครื่องมือที่เน้นการประเมินเชิงพฤติกรรม การสังเกตอย่างเป็นระบบ และการประเมินจากเพื่อนในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของโรงเรียน

2) แพ้ผสมงานเชิงจริยธรรม ให้ผู้เรียนรวบรวมหลักฐานที่แสดงถึงการตัดสินใจเชิงจริยธรรม การทำความดี หรือการแก้ปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบที่แสดงออกถึงความเข้าใจในหลักธรรม

3) การสะท้อนคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนบันทึกหรือรายงานการสะท้อนคิด เกี่ยวกับการประสบการณ์การเรียนรู้และพฤติกรรมของตนเอง เพื่อประเมินระดับ จิตสำนึก และการพัฒนาตนเองตามหลักธรรม

4) การประเมินเชิงองค์รวม สถาบันการศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ให้น้ำหนักที่เท่าเทียมกันระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่สมดุลของผู้เรียนอย่างแท้จริง

7. สรุป

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการวัดและประเมินผลของสถาบันการศึกษาไทย โดยชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันยังคงเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเชิงวิชาการเป็นหลัก ซึ่งไม่ครอบคลุมต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกของผู้เรียนอย่างรอบด้าน การบูรณาการหลักพุทธธรรม เช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยมรรคมีองค์ 8 จึงเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการประเมินให้สอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตที่สมบูรณ์ แนวทางการประเมินที่เสนอแนะจึงเน้นการประเมินแบบองค์รวม และการประเมินตามสภาพจริง รวมถึงการใช้เครื่องมือที่เน้นการประเมินเชิงคุณภาพ เช่น การประเมินคุณธรรม แพ้ผสมงานเชิงจริยธรรม และการสะท้อนคิด (ซึ่งจะส่งเสริมการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในทุกมิติ การนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้นอกจากจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาแล้ว ยังนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีความสมดุลและมีความสุขยิ่งขึ้นด้วย

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- นันทน์ภัส พิมพ์กรกิติกุล. (2022). แนวทางการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. **วารสารพุทธสังคมวิทยา**, 7(4). 1-10.
- ประเวศ วะสี. (2560). ความสำคัญของการบูรณาการธรรมะในการศึกษา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ**. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 36). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- ลักษณ์ สิริวัฒน์. (2553). **จิตวิทยาการทำงานในชุมชน**. มหาสารคาม : ธนภรณ์การพิมพ์.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2558). **การพัฒนาการศึกษาพุทธศาสนาในประเทศไทย**. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives**. New York : Longman.
- Jones, M. E. (2013). **Buddha's beacon & the long shadow of Thai culture: Spirituality and education in Thailand**. In Watson, J., de Souza, M. & Trousdale, A. (Eds.), **Global Perspectives on Spiritual Education**. New York, NY : Routledge, Taylor and Francis.

การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม*
MANAGEMENT USING THE SDCA QUALITY CYCLE
BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES

ธิดารัตน์ พิมพ์ศรี¹, บรรจง ลาวะลี²

Thidarat Pimsri¹, Banjong Lawalee²

โรงเรียนหนองบัวหน่วยอำนวยการ จังหวัดกาฬสินธุ์¹

Nongbuanuai-Amnuaiwit School, Kalasin Province¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด²

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus²

Email : Pimsri6395@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม จากการศึกษาพบว่า การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนโดยให้ความสำคัญกับการบริหารตามหลักพุทธธรรม เน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ให้มีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ การบริหารทรัพยากรทั้งบุคลากร ทรัพย์สินเงินทอง วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา ความเสี่ยงภัย กฎเกณฑ์ทางสังคม โดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) และการบริหารจัดการประกอบด้วย Standardize (S) คือ กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อให้กระบวนการเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและสามารถควบคุมได้ Do (D) คือ ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด Check (C) คือ ตรวจสอบผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามมาตรฐานว่าสอดคล้องกับที่ตั้งไว้หรือไม่ Act (A) คือ ปรับปรุงแก้ไขหากพบข้อบกพร่องและรักษามาตรฐานที่ดีไว้ให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย ดังนั้น การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะการบริหารที่ให้ความรู้และทักษะชีวิตแก่ผู้เรียน

คำสำคัญ : วงจรคุณภาพ (SDCA); หลักพุทธธรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This academic article aims to examine administration based on the quality cycle (SDCA) grounded in Buddhist principles. The findings indicate that setting clear goals with an emphasis on Buddhist-oriented administration highlights the application of Dhamma principles to educational management, thereby integrating knowledge to establish a comprehensive model for school administration. In addition, the management of various resources personnel, finances, property, materials, time, risks, and social regulations through the SDCA quality cycle enhances administrative effectiveness. The SDCA process comprises: Standardize (S), which involves establishing operational standards to ensure correct and controllable workflows; Do (D), which refers to strictly following the established standards; Check (C), which involves evaluating the outcomes of the operations to determine their alignment with the intended standards; and Act (A), which includes making improvements when deficiencies are found and maintaining effective standards in accordance with the institution's vision, mission, and policies. Therefore, administration using the SDCA quality cycle in accordance with Buddhist principles is of paramount importance for school administrators, particularly in providing learners with essential knowledge and life skills.

Keywords : SDCA Quality Cycle; Buddhist Principles; School Administrators

1. บทนำ

การบริหารคุณภาพเป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการพัฒนาและยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะกระบวนการวงจรคุณภาพที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ เดมิง (W. Edwards Deming) ซึ่งเสนอวงจร PDCA และต่อมาได้มีการต่อยอดเป็นวงจร SDCA เพื่อเน้นการมีมาตรฐาน (Standardize) ก่อนเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Deming, 1986) วงจร SDCA จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการบริหารงานที่มุ่งสร้างควมมีประสิทธิภาพ ความสม่ำเสมอ และความมั่นคงของกระบวนการ ก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การปรับปรุงคุณภาพในระดับสูงขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งการบริหารคุณภาพในยุคปัจจุบันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กรทุกประเภทรวมถึงสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงจรคุณภาพ SDCA (Standardize-Do-Check-Act) ซึ่งถือเป็นการพัฒนาต่อยอดจากวงจร PDCA ที่เสนอโดยเดมิง (Deming, 1986) แนวคิด SDCA ให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานก่อนการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานมีความมั่นคง สม่ำเสมอ และสามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน (Imai, 1986) การสร้างมาตรฐานดังกล่าวช่วยให้การดำเนินงานมีความพร้อมสำหรับการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และป้องกันความคลาดเคลื่อนในระบบงานที่ซับซ้อน เช่น ระบบการบริหารสถานศึกษา ในบริบทของการบริหารงานโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ฝ่ายหลัก ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป

การใช้ SDCA ตามหลักพุทธธรรมสามารถยกระดับคุณภาพงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ การบริหารจัดการสรรทรัพยากร การเสริมสร้างความรับผิดชอบและคุณธรรมของบุคลากร รวมถึงการพัฒนาระบบงานทั่วไปให้เป็นระบบและตรวจสอบได้ การใช้หลักสติและอิทธิบาท 4 ในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร ช่วยลดความผิดพลาดและเพิ่มความรอบคอบในทุกขั้นตอนของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของ SDCA ที่ต้องการให้กระบวนการดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง

ในบริบทการบริหารสมัยใหม่ แนวโน้มการประยุกต์หลักคิดทางพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการจัดการได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ การทำงานอย่างมีสติ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพที่คำนึงถึงทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545) หลักพุทธธรรม เช่น อิทธิบาท 4 สติปัฏฐาน 4 และมัชฌิมาปฏิปทา สามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อสร้างความรอบคอบ ความเพียร ความมีเหตุผล และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการวงจรคุณภาพ SDCA เข้ากับหลักพุทธธรรมจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานมีความสมดุลทั้งด้านประสิทธิภาพและด้านจิตใจ ทำให้กระบวนการทำงานมีความเป็นระบบ มีมาตรฐาน และประกอบด้วยคุณธรรม ส่งผลต่อความสามารถขององค์กรในการสร้างคุณภาพอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร

ดังนั้น บทความนี้จึงนำเสนอแนวคิดการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ SDCA ควบคู่กับหลักพุทธธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงกระบวนการบริหารสำหรับสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพทั้งด้านกระบวนการทำงานและด้านคุณธรรม นำไปสู่การบริหารงานโรงเรียน 4 ฝ่าย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อย่างมีมาตรฐาน โปร่งใส มีคุณธรรม และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิผลและมีคุณค่าทางจริยธรรมในเวลาเดียวกัน

2. การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA)

การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ SDCA (Standardize-Do-Check-Act) นับเป็นกลไกสำคัญของการบริหารคุณภาพที่พัฒนาต่อยอดจากวงจร PDCA ซึ่งริเริ่มโดยเดมิง (Deming, 1986) เพื่อเน้นการคงมาตรฐานและรักษาคุณภาพให้เสถียร ก่อนจะพัฒนาต่อยอดสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง วงจร SDCA จึงถูกมองว่าเป็น “ระบบประกันคุณภาพภายใน” ที่ช่วยให้องค์กรยืนอยู่บนพื้นฐานมาตรฐานที่มั่นคง (Imai, 1986) ก่อนจะผลักดันสู่การพัฒนาในระดับสูงขึ้น การประยุกต์ใช้ SDCA ในงานบริหาร โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษา จึงกลายเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางจากทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศ

นักวิชาการไทยหลายท่านเห็นพ้องว่า SDCA เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลในการบริหารงานภาครัฐและสถานศึกษา โดยเฉพาะในบริบทการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนไทย เช่น ศรีดารานามสง่า (2557) อธิบายว่า SDCA ช่วยสร้างวัฒนธรรมการทำงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ขณะที่ มยุรี ศรีสวัสดิ์ (2560) กล่าวว่า SDCA สนับสนุนการสร้างมาตรฐานงานและลดความผิดพลาดอย่าง

ต่อเนื่อง ส่วน วรเดช จันทรร (2554) มองว่า SDCA เป็นกลไกที่ช่วยให้ผู้บริหารวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้านและสร้างวิธีการทำงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ อัจจง ศรีวัฒนกุล (2561) และ บุญช่วย เกิดมีศรี (2559) ยังเห็นว่า SDCA สามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป

ในระดับสากล ความสำคัญของ SDCA ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในงานด้านการจัดการคุณภาพ ทั้งในองค์การธุรกิจและองค์การสาธารณะ เช่น เดมิง (W. Edwards Deming, 1986) ผู้วางรากฐานแนวคิดคุณภาพสมัยใหม่ อธิบายว่า SDCA มีความจำเป็นในการ “ยึดมั่นมาตรฐาน” ก่อนเข้าสู่วงจรปรับปรุงคุณภาพ ขณะที่ Joseph Juran (1999) และ Philip Crosby, (1979) ต่างชี้ว่าการบริหารคุณภาพต้องตั้งต้นจากมาตรฐานที่ชัดเจน ทั้งนี้ อีโม (Masaaki Imai, 1986) ผู้พัฒนาแนวคิด Kaizen ยังระบุว่า SDCA เป็นหัวใจของการพัฒนางานประจำวันขององค์กร ส่วน Peter Scholtes, (1998) และ John Oakland (2000) เห็นว่า SDCA ทำให้กระบวนการทำงานมีความเสถียรและลดการแปรปรวน ในทำนองเดียวกัน Armand Feigenbaum (1991), Kaoru Ishikawa (1985) และ Genichi Taguchi (1987) ต่างเห็นว่า SDCA คือเครื่องมือพื้นฐานสำหรับการควบคุมคุณภาพและการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ

การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ SDCA จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาการให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การสร้างมาตรฐาน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหน่วยงานทางการศึกษา และนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงกระบวนการ PDCA->SDCA PDCA คือ วงจรการพัฒนาโดยทำตามขั้นตอนเริ่มที่ P = Plan คือ การวางแผน D = Do คือ การปฏิบัติตามแผน C = Check คือ ตรวจสอบผลการปฏิบัติโดยเปรียบเทียบกับแผน และ A = Act คือ แก้ไขปรับปรุงเมื่อผลลัพธ์ด้อยกว่าแผน หรือ จัดทำมาตรฐาน (Standard : S) การทำงานใหม่หากผลลัพธ์เป็นไปตามแผน ซึ่งในการจัดทำรอบต่อไปจะเป็น SDCA โดยนำมาตรฐาน ที่ได้กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติในรอบถัดไป จนกว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนเพื่อยกระดับหรือปรับปรุง S ที่ได้ให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับการนำเสนอของ พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกศากุล (2549) ที่ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีมาตรฐาน (Standardization) คือ การมีมาตรฐานอ้างอิงเพื่อให้องค์กรนำไปปฏิบัติเช่น เป็นเอกสารมาตรฐาน ซึ่งมาตรฐาน คือ สิ่งที่เป็นพื้นฐานในการทำงาน และสามารถนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นไปได้มาตรฐานไม่ต้องลองผิดลองถูกใหม่หรืออย่างเช่น เมื่อมีพนักงานใหม่เข้ามา ก็สามารถให้พนักงานปฏิบัติงานตามมาตรฐานได้ทันที และสอดคล้องกับความเห็นของ เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544) ที่นำเสนอวงจรการบริหารคุณภาพประกอบด้วย (Standard : S) การวางแผนคุณภาพซึ่งต้องมีการกำหนดมาตรฐาน D = Do การปฏิบัติตาม มาตรฐาน เพื่อให้การควบคุมระดับคุณภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ C = Check การตรวจสอบ การปฏิบัติ A= Action การแก้ไขปัญหา และ S = Standard การกำหนดมาตรฐานก่อนการพัฒนา

วงจรคุณภาพ SDCA (Standardize-Do-Check-Act) เป็นกระบวนการในการควบคุมและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการรักษามาตรฐาน (Standardize) ของกระบวนการผลิต

หรือบริการและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอนที่มีการตรวจสอบ (Check) และดำเนินการแก้ไข (Act) เมื่อพบข้อผิดพลาดหรือโอกาสในการพัฒนา

องค์ประกอบของวงจร SDCA

1) Standardize (S) คือ การกำหนดและจัดตั้งมาตรฐานที่ชัดเจนและเหมาะสมสำหรับกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรทำงานตามแนวทางเดียวกัน ช่วยให้สามารถควบคุมคุณภาพในระดับที่สม่ำเสมออาจรวมถึงการจัดทำคู่มือการทำงาน การตั้งค่าเครื่องมือ หรือกระบวนการที่ช่วยให้แน่ใจว่าไม่มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

2) Do (D) คือ การดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในขั้นตอนก่อนหน้าอย่างเคร่งครัดระหว่างการดำเนินการจะต้องทำการตรวจสอบและปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้เพื่อลดข้อผิดพลาดในกระบวนการผลิต

3) Check (C) คือ การตรวจสอบกระบวนการและผลลัพธ์ของการทำงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามที่คาดหวังการใช้เครื่องมือควบคุม เช่น แผนภูมิควบคุม (Control Charts) หรือ ตัวชี้วัดผลการทำงาน (KPIs) เพื่อตรวจสอบสถานะของกระบวนการผลิต

4) Act (A) คือ เมื่อพบข้อผิดพลาดหรือโอกาสในการพัฒนา จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงกระบวนการเพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นหากกระบวนการทำงานได้ตามมาตรฐานและไม่มีปัญหาความผิดพลาด ก็จะยึดมาตรฐานเดิมต่อไปและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ จึงเห็นได้ว่า SDCA เป็นกลไกที่สอดคล้องกับหลักการบริหารสมัยใหม่ โดยเฉพาะการประกันคุณภาพและการกำกับติดตาม ซึ่งเหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษา ทั้งในเรื่องการกำหนดมาตรฐานหลักสูตร การวางระบบงานประจำของบุคลากร การควบคุมคุณภาพงานวิชาการ และการกำกับดูแลงานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา เมื่อโรงเรียนสามารถกำหนด “มาตรฐานงาน” ที่ชัดเจนและหมุนเวียนการดำเนินงานตามวงจร SDCA อย่างต่อเนื่อง ก็จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิผลของงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งถือเป็นโครงสร้างหลักของกฎหมายการศึกษาไทย ดังนั้น SDCA จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคุณภาพ การตรวจสอบ และการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม

การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ SDCA (Standardize-Do-Check-Act) เป็นเครื่องมือสำคัญของการบริหารเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการรักษามาตรฐานงานให้มั่นคงและต่อเนื่อง ก่อนจะเข้าสู่การพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Imai, 1986) แนวคิด SDCA ไม่เพียงสอดคล้องกับหลักการบริหารสมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์เข้ากับ หลักพุทธธรรม เพื่อสร้างคุณธรรมและความมีสติในการบริหารงานทุกขั้นตอน การผสมผสาน SDCA กับหลักธรรมช่วยให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดทั้ง ประสิทธิภาพ และ คุณธรรม พร้อมรองรับการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และความยั่งยืน ดังนี้

1. Standardize (S): การกำหนดมาตรฐาน

การกำหนดมาตรฐานงาน (S) ใน SDCA สอดคล้องกับหลัก อิทธิบาท 4 โดยเฉพาะ ความเพียร (วิริยะ) และหลัก ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) การวางมาตรฐานถือเป็นการสร้าง พื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการทำงานทุกด้านของโรงเรียน (Suksongkram, 2565) อาทิเช่น งานวิชาการ โรงเรียนสามารถกำหนดมาตรฐานด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียน เพื่อให้ครูทุกคนปฏิบัติตามกรอบเดียวกัน งานบุคคล การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของครูและเจ้าหน้าที่ช่วยสร้างความสม่ำเสมอและความโปร่งใส งาน งบประมาณ การจัดทำแผนและการกำหนดเกณฑ์การใช้งบประมาณให้ชัดเจนช่วยลดความผิดพลาด และเพิ่มความรับผิดชอบ และงานบริหารทั่วไป การกำหนดมาตรฐานขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น การ ประชุม การรายงานผล และการจัดเก็บเอกสาร ทำให้ระบบงานราบรื่นและตรวจสอบได้

2. Do (D): การปฏิบัติตามมาตรฐาน

การลงมือปฏิบัติตามมาตรฐานต้องใช้ สติปัญญา และความตั้งใจจริง (สมาธิ) เพื่อ ป้องกันความคลาดเคลื่อนและข้อบกพร่อง (ศรีดารานามสง่า, 2557) การปฏิบัติด้วยสติและสมาธิ สะท้อนการนำ อริยสัจ 4 มาประยุกต์ โดยคำนึงถึงความจริงของปัญหาและผลลัพธ์ที่เกิดจากการ กระทำ อาทิเช่น งานวิชาการ ครูสอนตามแผนการสอนและมาตรฐานหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ งาน บุคคล การบริหารงานบุคคล เช่น การนิเทศ การประเมิน และการพัฒนาครู ทำอย่างมีสติและเป็น ธรรม งานงบประมาณ การเบิกจ่ายและจัดสรรงบประมาณต้องปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานและ ตรวจสอบได้ และงานบริหารทั่วไป การจัดประชุม การจัดการเอกสาร และการประสานงานต้องทำ อย่างมีระบบและรอบคอบ

3. Check (C): การตรวจสอบ

การตรวจสอบ (Check) เป็นการใช้ ปัญญา (ปัญญาศึกษา) วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการ ดำเนินงานและเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด (มยุรี ศรีสวัสดิ์, 2560) กระบวนการตรวจสอบสอดคล้อง กับหลักอริยสัจ 4 ที่เน้นการเห็นความจริงของปัจจัยและผลลัพธ์ อาทิเช่น งานวิชาการ การประเมิน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอน งานบุคคล การติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและเจ้าหน้าที่ งานงบประมาณ การตรวจสอบการใช้งบประมาณ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของการจัดสรร และงานบริหารทั่วไป การตรวจสอบระบบการ ประชุม รายงาน และเอกสารเพื่อความถูกต้องและต่อเนื่อง

4. Act (A): การปรับปรุงหรือคงมาตรฐาน

ขั้นตอนปรับปรุงหรือคงมาตรฐาน (Act) เป็นการสร้าง ความต่อเนื่องของคุณธรรมและ คุณภาพ ในการทำงาน (วรเดช จันทรศร, 2554) โดยผู้บริหารและบุคลากรใช้อิทธิบาท 4 ได้แก่ ความ เพียร ความระลึกรู้ได้ ความมีปัญญา และความตั้งมั่น เพื่อพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพและ ยั่งยืน อาทิเช่น งานวิชาการ การปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนตามผลการ ตรวจสอบ งานบุคคล การพัฒนาครูและเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการของ นักเรียน งานงบประมาณ การปรับปรุงกระบวนการจัดทำและการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

มากขึ้น และงานบริหารทั่วไป การปรับปรุงขั้นตอนงานเอกสาร การประชุม และระบบสนับสนุนการบริหารเพื่อให้ต่อเนื่องและราบรื่น

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (SDCA) ตามหลักพุทธธรรม สรุปได้ว่า การบริหารโดยใช้ SDCA ตามหลักพุทธธรรมช่วยให้โรงเรียนสามารถบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายอย่างมีมาตรฐาน ส่งผลให้การทำงานเกิดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน การผสมผสาน SDCA กับหลักพุทธธรรมไม่เพียงช่วยพัฒนาคุณภาพงานประจำ แต่ยังเสริมสร้าง คณธรรม ความยุติธรรม และความมีสติในองค์กร ทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. แนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพ (SDCA) กับการบริหารแบบพระพุทธศาสนา

การบริหารงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ คือ ธรรมาธิปไตยที่ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณซึ่งทำให้ได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงาน (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และเสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2546) นักบริหารแบบธรรมาธิปไตยยึดพละธรรม 4 ประการ เป็นหลักในการบริหารความเสี่ยง ได้แก่

1) ปัญญาพละธรรม ธรรมกำลังแห่งความรู้ นักบริหารที่ดีต้องมีปัญญา มีความรอบรู้เกี่ยวกับตนเอง บุคคล ที่เกี่ยวข้องและงานในความรับผิดชอบ ดังนี้

1.1) รู้ตน นักบริหารต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเอง การรู้ความเด่นก็เพื่อทำงาน ที่เหมาะสมกับความสามารถของตน การรู้ความด้อยก็เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง นักบริหารจะต้อง สำนวญตนเองโดยต้องหัดมองด้านในด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เน้นเรื่องการเจริญสติพิจารณากาย เวทนาจิตและธรรมหรือความดีและความชั่วในใจ

1.2) รู้คน นักบริหารต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับผู้ร่วมงานว่าใครมีความสามารถด้านใดจะได้ ใช้คนให้เหมาะกับงานนอกจากนี้จะต้องรู้จักจริตหรือนิสัยของผู้ร่วมงานเพื่อให้งานที่เหมาะสมกับจริตของเขา ดังนี้ 1) รากจริต เป็นพวกรักสวยรักงาม มีความประณีต เรียบร้อย ใจเย็น ชอบทำงานที่ต้องใช้ความละเอียด ประณีต 2) โทสจริต เป็นพวกร้อนชอบความเร็ว หงุดหงิดง่ายถ้าถูกขัดใจ ชอบทำงานที่ต้องใช้ความรวดเร็ว 3) โมหะจริต เป็นพวกเขลาซึ่มขาดความกระตือรือร้น ทำงานอืดอาดเฉื่อยชาชอบหลับในที่ทำงาน 4) สัทธาจริต เป็นพวกใฝ่ง่ายถ้าชอบใครจะทำงานให้เต็มที่ 5) พุทธิจริต เป็นพวกใฝ่รู้ช่างสงสัย รักการศึกษาหาความรู้ มักต้องการรายละเอียดมากกว่าคนอื่นมีความถนัดในงานวิชาการ 6) วิทกจริต เป็นพวกช่างกังวล ไม่กล้า ตัดสินใจ มักปล่อยเรื่องค้างไว้เป็นเวลานานโดยไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าต้องการใส่เบรกให้กับการ ตัดสินใจของเราบ้างก็ลองปรึกษาคนพวกนี้

1.3) รู้งาน มีความรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ 2 ลักษณะ คือ

1.3.1) รู้เท่า มีความรู้เท่าทันถึงสถานการณ์และมีความรอบรู้ในการบริหารงานว่ามีลำดับการปฏิบัติงานอย่างไรมีบุคคลใดมาเกี่ยวข้องและกับใคร และผลที่ตามมาจะเกิดอะไรขึ้นเพื่อมีการเตรียมการและป้องกัน

1.3.2) รู้ทัน มีแก้ไขปัญหาและมีการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์มีความรู้เท่าทันสถานการณ์ที่ตัดสินใจได้อย่างเฉียบพลัน แก้ปัญหาหาเฉพาะหน้า รู้งาน รู้คน และรู้ตน เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารนักบริหารจึงต้องพัฒนาปัญญาด้วยวิธี 3 ประการคือ

1.3.2.1) สุตมยปัญญา การรับข้อมูลจากแหล่งต่างๆโดยใช้ความรอบรู้ ประสบการณ์ต่างๆที่เกิดจากการฟัง การอ่าน และการสังเกตและการได้รับฟังคำแนะนำของผู้รู้ก่อน มีข้อมูลพร้อมเพื่อใช้ ประกอบการตัดสินใจมีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย

1.3.2.2) จินตามยปัญญา เกิดจากการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการฟังหรือ การอ่านที่ต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์และไตร่ตรองเรื่องที่ได้ฟังรวมถึงการตรวจสอบแหล่งข้อมูลเหล่านั้น ด้วย คนที่มีจินตามยปัญญาคือคนที่คิดเป็นตามแบบโยนิโสมนสิการ

1.3.2.3) ภาวนามยปัญญา เกิดโดยประสบการณ์จากการลงมือทำจริง ๆทำให้มี ผลงานที่เป็นรูปธรรมและ มีความสำคัญในการบริหารเพราะเป็นความรอบรู้ที่แปรจากทฤษฎีไปสู่ ภาคปฏิบัติ

2) วิริยพละธรรม ธรรมะที่เป็นกำลังของความเพียร หรือกำลังของความอดุสาหะ ซึ่งเป็น หนึ่งในพละ 5

3) อนวัชชพละธรรม กำลังแห่งการงานที่ไม่มีโทษหรือข้อเสียหาย นักบริหารต้องปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต ต้องหลีกเลี่ยงอบายมุขซึ่งเป็นทางแห่งความเสื่อม รักษาศีล 5 นักบริหารที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงาน

4) สังคหพละธรรม กำลังแห่งการสังเคราะห์หรือมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งสำคัญมากสำหรับนัก บริหาร ผู้ทำงาน ให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นพระพุทธรเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์โดยใช้ วิธีการผูกใจคนที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

4.1) ทาน คือ การให้นักบริหารต้องมึน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่ผู้ร่วมงานและ ผู้ใต้บังคับบัญชา 3 วิธี ดังนี้ อามิสทาน การให้สิ่งของแก่ผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการ ให้ ในยามที่เขาตกต่ำหรือเดือดร้อนจะผูกใจเขาไว้ได้มาก วิทยาทานหรือธรรมทาน การให้คำแนะนำ หรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้องรวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาหรือดูงาน และ อกภัยทาน การให้อภัย เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกันการให้อภัยจะช่วย ให้ได้มิตรภาพกลับคืนมา

4.2) ปิยวาจา คือ การพูดถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานจะช่วยผูกใจคนไว้ได้

4.3) อตถจริยา คือ การทำตัวให้เป็น ประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น บริการช่วยเหลือยามที่ ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเจ็บป่วย เป็นต้น

4.4) สมานัตตตา คือ การวางตัวสม่ำเสมอ เมื่อไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานจึงสามารถสร้าง ทีมงานขึ้นมาได้นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบ ในผลการตัดสินใจของตน ถ้าผลเสียมาถึงผู้ที่ปฏิบัติ ตามคำสั่งของตนก็ต้องออกมาปกป้องไม่ไขว่หน้า เอาตัวรอด (พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต), 2541)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักพละธรรม เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้นักบริหารปฏิบัติหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นักบริหาร จะสามารถวางแผน จัดองค์การ แต่งตั้งบุคลากร อำนวยการและควบคุมได้ดีต้องมีความฉลาด ขยันสุจริตและ มีมนุษย์สัมพันธ์ ยังมีคุณธรรมทั้ง 4 ข้อ มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น ประกอบด้วย 1) ปัญญาพละ กำลังแห่ง ความรอบรู้ 2) วิริยพละ กำลังความเพียรหรือความขยัน 3) อนวัชชพละ กำลังแห่งการงานที่ไม่มีโทษ หรือข้อเสียหาย และ 4) สังคหพละ กำลังแห่งการสังเคราะห์หรือ มนุษย์สัมพันธ์

กระบวนการบริหารงานคุณภาพของเดมมิ่ง (SDCA) ได้สอดคล้องกับหลักคำสอนเกี่ยวกับการบริหาร เรื่อง พละธรรม 4 แปลว่า เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ผู้นำหรือนักบริหารปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นก็คือ ผู้นำจะสามารถวางแผนงาน จัดองค์กร แต่งตั้งบุคลากรอำนวยการ และสามารถควบคุมองค์กรให้ดีขึ้นได้ ผู้นำคนนั้นต้องมีความฉลาด ขยัน สุจริต และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ 1) ปัญญาพลธรรม (กำลังคือปัญญา) 2) วิริยพลธรรม (กำลังคือความเพียร) 3) อนุวัชพลธรรม (กำลังคือความโปร่งใส) 4) สังคหพลธรรม (กำลังคือการสงเคราะห์) กล่าวคือ

1) ปัญญาพลธรรม หมายถึง มีความสามารถ มีประสบการณ์มีวิสัยทัศน์บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล กล่าวหาญในการตัดสินใจ

2) วิริยพลธรรม หมายถึง ขยันหมั่นเพียร อดทน ตั้งมั่นตั้งใจทำงาน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคการไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ไม่ขาดประชุมกัน

3) อนุวัชพลธรรม หมายถึง การหลีกเลี่ยงการทุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ไม่มีระบบอุปถัมภ์มีความยุติธรรมเป็นกลางเสมอภาค

4) สังคหพลธรรม หมายถึง สังคหวัตถุ 4 คือ การทำงานไม่มุ่งผลประโยชน์ตน การให้ขวัญและกำลังใจ การจงใจ ประณีประนอม มีการติดต่อสื่อสารมีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนได้เป็นอย่างดีเสมอต้นเสมอปลาย

5. สรุป

การบริหารงานคุณภาพถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สม่าเสมอ และยั่งยืน ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ SDCA (Standardize-Do-Check-Act) มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างมาตรฐานก่อนการปฏิบัติงานจริง ทำให้กระบวนการดำเนินงานมีความมั่นคง ตรวจสอบได้ และพร้อมสำหรับการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ในสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยงานหลัก 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป การประยุกต์ใช้ SDCA ช่วยให้แต่ละฝ่ายสามารถกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน เช่น งานวิชาการสามารถกำหนดกรอบหลักสูตรและตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน งานบุคลากรสามารถวางบทบาท หน้าที่ และจรรยาบรรณของครูและเจ้าหน้าที่ งานงบประมาณสามารถจัดทำแผนการใช้จ่ายและเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใส ส่วนงานบริหารทั่วไปสามารถกำหนดมาตรฐานขั้นตอนการประชุม การรายงานผล และการจัดเก็บเอกสาร ทำให้กระบวนการทำงานเป็นระบบและตรวจสอบได้

การผสมผสาน SDCA กับหลักพุทธธรรม เช่น อิทธิบาท 4 สติปัญญา 4 และมัชฌิมาปฏิปทา ช่วยเสริมสร้างความรอบคอบ คุณธรรม และความมีสติในการบริหารงานทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการสร้างมาตรฐานงาน (Standardize) สอดคล้องกับความเพียร (วิริยะ) และหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) การปฏิบัติตามมาตรฐาน (Do) ต้องใช้สติและสมาธิเพื่อลดข้อผิดพลาด การตรวจสอบ (Check) เป็นการใช้อนุวัชพลธรรมผลลัพธ์เทียบกับมาตรฐานที่กำหนด และการปรับปรุงหรือคงมาตรฐาน (Act) เป็นการสร้างความต่อเนื่องของคุณภาพและคุณธรรมในการทำงาน นอกจากนี้การบริหาร SDCA ตามหลักพุทธธรรมยังสอดคล้องกับพละธรรม 4 ได้แก่ ปัญญาพล ะ วิริยพล ะ

อนวัชชพละ และสังคหพละ ซึ่งช่วยให้นักบริหารสามารถวางแผน จัดองค์กร แต่งตั้งบุคลากร
อำนวยการ และควบคุมองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้การ
บริหารงานในสถานศึกษามีความสมดุลทั้งด้านประสิทธิภาพและคุณธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา 1) ควรกำหนดมาตรฐานงานทั้ง 4 ฝ่าย
ให้ชัดเจนและเป็นเอกสารอ้างอิง เพื่อให้ครูและเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานตามกรอบเดียวกันได้
อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรนำหลักอิทธิบาท 4 และไตรสิกขา มาใช้ในการ
ตัดสินใจและการปฏิบัติงานประจำวัน เพื่อลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความรอบคอบ 3) ใช้กระบวนการ
ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุง (Act) เป็นกิจวัตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
4) ฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ SDCA และหลักพุทธธรรมในการบริหาร เพื่อสร้าง
วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน 5) ใช้ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (KPIs) และ
ระบบรายงานเพื่อสนับสนุนการตรวจสอบคุณภาพงานทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น
การประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ SDCA ผสมผสานกับหลักพุทธธรรมในบริบทของสถานศึกษาจะช่วยให้
การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายเกิดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีคุณธรรม ส่งผลให้
สถานศึกษาก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

6. บรรณานุกรม

- บุญช่วย เกิดมีศรี. (2559). **ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต) และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2546). **มณีแห่งปัญญา: หนังสือคู่มือ
สำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพฯ :ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2545). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนี (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2541). **รวมปาฐกถาธรรมพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์**.
กรุงเทพฯ : ศยาม.
- พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกคากุล. (2549). การบริการอย่างมีคุณภาพ. **โปรดักทีวิตี เวิลด์**. 11(60). 37-40.
- มยุรี ศรีสวัสดิ์. (2560). **การจัดการคุณภาพสำหรับผู้บริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรเดช จันทรศร. (2554). **หลักการบริหารการศึกษาแบบบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ศรีดารา นามสง่า. (2557). **การประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพในการบริหารโรงเรียน**. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2544). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา**.
กรุงเทพฯ : ปู้คพอยท์.
- อาจอง ศรีวัฒนกุล. (2561). **การบริหารคุณภาพในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Crosby, P. (1979). **Quality is free**. New York, NY : McGraw-Hill.
- Deming, W. E. (1986). **Out of the crisis**. Cambridge, MA : MIT Press.

- Feigenbaum, A. V. (1991). **Total quality control**. New York, NY : McGraw-Hill.
- Imai, M. (1986). **Kaizen: The key to Japan's competitive success**. New York, NY : McGraw-Hill.
- Juran, J. M. (1999). **Juran's quality handbook**. New York, NY : McGraw-Hill.
- Kaoru Ishikawa, K. (1985). **What is total quality control?**. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Oakland, J. (2000). **Total quality management**. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Scholtes, P. (1998). **The leader's handbook**. New York, NY : McGraw-Hill.
- Suksongkram, P. (2022). **Buddhist Principles Applied to Organizational Management**. Bangkok : Srinakharinwirot University Press.
- Taguchi, G. (1987). **System of experimental design**. White Plains, NY : UNIPUB.

**การพัฒนาครูเพื่อตบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล:
การเสริมสร้างสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21***

**TEACHER DEVELOPMENT FOR DIGITAL ERA EDUCATION: ENHANCING TEACHER
COMPETENCIES FOR THE 21st CENTURY**

ดุษฎี สาระบุตร¹, บรรจง ลาวะลี²

Dusadee Sarabut¹, Banjong Lawalee²

โรงเรียนบ้านดินจี่ จังหวัดกาฬสินธุ์¹

Bandinjee School, Kalasin Province¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด²

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus²

Email : dusadee.sar@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ความท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทและสมรรถนะของครู และนำเสนอแนวทางการพัฒนาครูที่ตอบสนอง ต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนผ่านสู่ยุค ดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะครูที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะดิจิทัลพื้นฐาน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ความสามารถด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่ บูรณาการเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ตลอดจนทักษะการเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้อย่าง ครอบคลุม โดยครูต้องสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุกและการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทจริงของครู การส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลและนวัตกรรมจะเป็นกลไกสำคัญใน การยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ตบโจทย์สังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนาครู; การศึกษายุคดิจิทัล; สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This academic article aims to analyze the current state of Thai education in the digital era, the challenges that affect teachers' roles and competencies, and to propose development approaches that respond to technological changes and emerging learning paradigms in the 21st century. As education transitions into the digital age, the study reveals that essential teacher competencies include foundational digital skills and the ability to utilize technology for learning; the capacity to design technology-integrated learning experiences; creativity and innovation; as well as facilitation skills that enable teachers to cultivate learning environments conducive to active learning and self-directed learning. Therefore, teacher development in the digital era must be implemented systematically, continuously, and in alignment with teachers' real contexts. Strengthening digital competencies and fostering innovation serve as key mechanisms for enhancing the quality of Thai education and ensuring its relevance and sustainability in 21st century society.

Keywords : Teacher Development; Digital Era Education; 21st Century Teacher Competencies

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อระบบการศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเข้าถึงข้อมูล การสื่อสาร และการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางและการถ่ายทอดความรู้แบบทางเดียวไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รัตนะ บัวสนธ์, 2566) วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปี 2563-2565 ได้เป็นตัวเร่งให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างฉับพลัน โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน ทำให้ครูต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาสมรรถนะของครูให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป (สุวิมล มธุรส และคณะ, 2567) จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566) พบว่า ครูไทยจำนวนมากยังขาดความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน การออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยี และการประเมินผล การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ยังพบว่าการพัฒนาครูที่ผ่านมามักเป็นการอบรมระยะสั้นที่ไม่ต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของครู

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล โดยวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ความท้าทาย และนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในยุคดิจิทัล

2. สถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

2.1 ความท้าทายของการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

การศึกษาไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการในยุคดิจิทัล อาทิ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด และพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป วิริยะ วงศ์เลิศวิวัฒน์ และคณะ (2567) ได้สรุปความท้าทายของการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ไว้ดังนี้

1) ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่การเข้าถึงเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตยังมีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท รวมถึงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

2) การปรับตัวของครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่มีอายุมากยังขาดทักษะและความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน

3) การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้เรียน ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีลักษณะเฉพาะ เช่น ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และความสนใจที่สั้นลง ซึ่งต้องการวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิม

4) การเตรียมผู้เรียนสู่โลกแห่งการทำงานที่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทำให้การศึกษาต้องปรับตัวเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับอาชีพในอนาคต

5) การพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลที่เหมาะสม หลักสูตรและวิธีการประเมินผลแบบดั้งเดิมอาจไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล

2.2 นโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล และได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้ 1) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) 2) นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) 3) แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การพัฒนาทักษะดิจิทัลของประชาชน และการปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2567) 4) โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและยกระดับคุณภาพ

การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) และ 5) โครงการโรงเรียนประชารัฐ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาโรงเรียน โดยหนึ่งในเป้าหมายคือการยกระดับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พบว่า การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาครูการจัดสรรทรัพยากร และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน

3. สมรรถนะครูที่จำเป็นในยุคดิจิทัล

การพัฒนาครูเพื่อตอบสนองต่อโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องคำนึงถึงสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาไทย จากการศึกษาของ วิจารย์ พานิช (2566) และงานวิจัยของสุวิมล มธุส และคณะ (2567) สามารถสรุปสมรรถนะสำคัญของครูในยุคดิจิทัล ดังนี้

1) สมรรถนะด้านความรู้และทักษะดิจิทัล เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับครูในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย (1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ความเข้าใจเกี่ยวกับอุปกรณ์ดิจิทัล ระบบปฏิบัติการ และโปรแกรมพื้นฐานต่าง ๆ (2) ทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการศึกษา ความสามารถในการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ โปรแกรมสร้างสื่อการสอนและเครื่องมือสำหรับการประเมินผลออนไลน์ (3) ทักษะการสืบค้นและประเมินข้อมูลดิจิทัล ความสามารถในการค้นหา คัดกรอง และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลในโลกดิจิทัล และ (4) ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์และจริยธรรมดิจิทัลความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ การป้องกันข้อมูลส่วนบุคคล และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จากการศึกษาของ นวลจันทร์ จุฑาภักดิ์กุล (2567) พบว่า ครูไทยประมาณร้อยละ 60 ยังมีระดับความรู้และทักษะดิจิทัลอยู่ในระดับพื้นฐานถึงปานกลาง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

2) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ครอบคลุมความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย (1) ความรู้เชิงเทคโนโลยีผสมผสานวิธีสอนและเนื้อหา (TPACK: Technological Pedagogical Content Knowledge) ความสามารถในการผสมผสานความรู้ ด้านเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Mishra & Koehler, 2006; พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2566) (2) การออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (3) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ความสามารถในการผสมผสาน การเรียนรู้แบบออนไลน์และออฟไลน์เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม และ (4) การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของ อธิระวัฒน์ ปิงคลาศัย และคณะ (2567) พบว่า ครูไทยส่วนใหญ่ยังขาดความเชี่ยวชาญ ในการออกแบบการเรียนรู้ที่

บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมักใช้เทคโนโลยีในลักษณะของการนำเสนอเนื้อหามากกว่าการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน

3) สมรรถนะด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูในยุคดิจิทัล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) ความคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรม ความสามารถในการคิดนอกกรอบและสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน (2) การพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมการศึกษา ความสามารถในการพัฒนาและนำนวัตกรรมการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ (3) การวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์ (2566) ได้เสนอว่า การพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ของครูจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากระบบและนโยบายที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทดลองและการเรียนรู้จากความผิดพลาด

4) สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ บทบาทของครูในยุคดิจิทัล ได้เปลี่ยนแปลงจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ซึ่งต้องอาศัยสมรรถนะดังต่อไปนี้ (1) ทักษะการโค้ชและการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ความสามารถในการกระตุ้น สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ทำทาย และสนับสนุนการเรียนรู้ (3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ความสามารถในการสร้างและส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและในโลกออนไลน์ และ (4) การให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการให้ข้อมูลป้อนกลับที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการศึกษาของ จิรวัดน์ วงษ์สนธิ และคณะ (2567) พบว่า ครูไทยส่วนใหญ่ยังมีความเคยชินกับบทบาทการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้มากกว่าการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล

4. แนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและสมรรถนะที่จำเป็นของครูในยุคดิจิทัล สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลระดับนโยบายและระบบ (1) การปรับปรุงนโยบายและระบบการพัฒนาครู การพัฒนาระบบการพัฒนาครูที่เป็นระบบต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของครูและบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) (2) การสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development) โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในบริบทการทำงานจริง (Work-based Learning) และการสะท้อนคิด (Reflection) (วิจารณ์ พานิช, 2566) (3) การปรับปรุงระบบการประเมินและให้รางวัลครู การพัฒนาระบบการประเมินและให้รางวัลที่ส่งเสริมการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน

และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2567) และ (4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อระดมทรัพยากรและองค์ความรู้ในการพัฒนาครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

2) แนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล ระดับสถาบันการศึกษา

(1) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (ชูศักดิ์ จันทยานนท์, 2566) (2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2567) (3) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นนวัตกรรมและการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทดลอง การเรียนรู้จากความผิดพลาด และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2566) และ (4) การจัดการความรู้ภายในองค์กร (Knowledge Management) การส่งเสริมการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างครู และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2567)

3) แนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลระดับครูและบุคลากรทางการ

ศึกษา (1) การพัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัลพื้นฐานการจําตอบและพัฒนาคำรู้และทักษะดิจิทัลพื้นฐานสำหรับครู เช่น การใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ดิจิทัล การใช้โปรแกรมพื้นฐาน และการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2567) (2) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน (ธีระวัฒน์ ปิงคลาศัย และคณะ, 2567) (3) การพัฒนาทักษะการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการโค้ช การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (จิรวัดน์ วงษ์สนธิ และคณะ, 2567) และ (4) การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนและการสร้างนวัตกรรมการศึกษา การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์, 2566)

4) รูปแบบและวิธีการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) การผสมผสานรูปแบบการ

พัฒนาที่หลากหลาย การใช้รูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ออนไลน์ การโค้ช และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและบริบทที่แตกต่างกันของครู (สุวิมล มธุรส และคณะ, 2567) (2) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การผสมผสานการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ (วิริยะ วงศ์เลิศวิวัฒน์ และคณะ, 2567) (3) การเรียนรู้แบบชุมชนออนไลน์ (Online Learning Community) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับครู เพื่อให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพ (รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์, 2566) (4) การโค้ชและพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) การใช้วิธีการโค้ชและระบบพี่เลี้ยงในการพัฒนาครู โดยเน้น

การให้คำแนะนำและสะท้อนคิดในบริบทการทำงานจริง (ชูศักดิ์ จันทยานนท์, 2566) และ (5) การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการพัฒนาครู (Technology-Enhanced Teacher Development) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการพัฒนาครู เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ระบบจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือสำหรับการสะท้อนคิดและการประเมินตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

4. กรณีศึกษาการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล

4.1 กรณีศึกษาในประเทศไทย

1) โครงการพัฒนารูปแบบครบวงจรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โครงการนี้เน้นการพัฒนาครูที่ตอบสนองต่อความต้องการของครูและโรงเรียน โดยให้ครูสามารถเลือกหลักสูตรการพัฒนาตามความต้องการของตนเองและมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผลการดำเนินงานพบว่า ครูมีความพึงพอใจและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

2) โครงการบูรณาการการพัฒนาครูในพื้นที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.) โครงการนี้เน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผลการดำเนินงานพบว่า เกิดเครือข่ายการพัฒนาครูที่เข้มแข็ง และครูสามารถพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อบริบทของพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567)

3) โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) โครงการนี้เน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาโรงเรียน โดยมีการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะผู้เรียน ผลการดำเนินงานพบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะในศตวรรษที่ 21 สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

4.2 กรณีศึกษาต่างประเทศ

1) โครงการ Teachers for the Digital Age ของประเทศสิงคโปร์ โครงการนี้เน้นการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยใช้แนวคิด eTPCK (enhanced Technological Pedagogical Content Knowledge) ในการพัฒนาครู ผลการดำเนินงานพบว่า ครูมีความมั่นใจและความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้อีกขึ้น (Tan et al., 2023)

2) โครงการ Digital Teacher Professional Development ของประเทศฟินแลนด์ โครงการนี้เน้นการพัฒนาครูแบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกันของครูและการทดลองปฏิบัติในบริบทการทำงานจริง ผลการดำเนินงานพบว่า ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง (Niemi & Kuusi, 2024)

3) โครงการ Teaching in the Digital Age ของประเทศเกาหลีใต้ โครงการนี้เน้นการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยใช้แนวคิด

AI-Enhanced Education ในการพัฒนาครู ผลการดำเนินงานพบว่า ครูสามารถใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kim & Lee, 2024)

5. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ สมรรถนะที่จำเป็นและแนวทางการพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์ การศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.1.1 การปฏิรูประบบการพัฒนาครู รัฐบาลควรปฏิรูประบบการพัฒนาครูให้เป็นระบบ ที่มีความต่อเนื่อง ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการของครูและบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเน้นการพัฒนา ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริงและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

5.1.2 การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา รัฐบาลควร เพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและ โรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลและสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มี คุณภาพ

5.1.3 การปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครู สถาบันผลิตครูควรปรับปรุงหลักสูตรการผลิต ครูให้เน้นการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในทุก รายวิชาและเพิ่มประสบการณ์การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

5.1.4 การสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลควรสร้าง ระบบสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในบริบทการ ทำงานจริงการสะท้อนคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู

5.1.5 การปรับปรุงระบบการประเมินและให้รางวัลครู รัฐบาลควรปรับปรุง ส่งเสริมการ พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษา

5.2.1 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้เกิด ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนากิจการ การเรียนรู้ร่วมกัน

5.2.2 การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นนวัตกรรมและการเรียนรู้ สถาบันการศึกษา ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทดลอง การเรียนรู้จากความผิดพลาดและการสร้างสรรค์ นวัตกรรมการเรียนการสอน

5.2.3 การพัฒนาระบบสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ สถาบันการศึกษาควรพัฒนาระบบสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ เช่น การ จัดหาทรัพยากรดิจิทัล การให้คำปรึกษาด้านเทคนิค และการสนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล

5.2.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สถาบันการศึกษาควรสร้าง

เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร เพื่อระดมทรัพยากรและองค์ความรู้ในการพัฒนาครู

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.3.1 การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านความรู้และทักษะดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

5.3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่าย ครูควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและสร้างเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพ ทั้งในรูปแบบการพบปะโดยตรงและผ่านชุมชนออนไลน์

5.3.3 การทำวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ครูควรทำวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5.3.4 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

6. สรุป

การพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและเร่งด่วนสำหรับประเทศไทย เนื่องจากครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้และทักษะดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพควรเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการของครูและบริบทการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับนโยบาย สถาบันการศึกษาและตัวครูเอง การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลไม่ได้หมายถึงเพียงการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาครูเพื่อตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ความแตกต่างของบริบทพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การพัฒนาครู ควรเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาครูและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. บรรณานุกรม

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2567). **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม**. กรุงเทพฯ : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). **นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ปี 2567**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). **การพัฒนาครูในยุคดิจิทัล: แนวทาง และกรณีศึกษาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- จิรวัดน์ วงษ์สนธิ และคณะ. (2567). **การศึกษาบทบาทครูในยุคดิจิทัล: จากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้**. วารสารการศึกษาทางไกลและเทคโนโลยีการศึกษา. 17(2). 45-60.
- ธีระวัฒน์ ปิงคลาศัย และคณะ. (2567). **การพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุกผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล: บทเรียนจากโรงเรียนต้นแบบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2567). **การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูไทย: จากพื้นฐานสู่ความเชี่ยวชาญ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ ศิริภักทราชัย. (2566). **นวัตกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21**. วารสารวิจัยทางการศึกษา. 25(1). 33-50.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2566). **การบูรณาการเทคโนโลยีในกระบวนการสอน: กรอบแนวคิด TPACK**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2566). **ผลกระทบของการปฏิวัติดิจิทัลต่อระบบการศึกษาไทย**. วารสารการศึกษาและเทคโนโลยี. 22(2). 15-30.
- วิจารณ์ พานิช. (2566). **แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิริยะ วงศ์เลิศวิวัฒน์ และคณะ. (2567). **ความท้าทายของการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล: การปรับตัวและแนวทางพัฒนา**. วารสารการบริหารการศึกษา. 19(1). 21-40.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **โครงการพัฒนารูปแบบครบวงจร: รายงานผลการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาในอนาคต**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). **รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สุวิมล มธุรส และคณะ. (2567). **สมรรถนะของครูไทยในยุคดิจิทัล: ความพร้อมและแนวทางการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Kim, S., & Lee, J. (2024). **Teaching in the Digital Age: AI-Enhanced Education in South Korea**. Seoul : Korea Education Development Institute.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. **Teachers College Record**. 108(6). 1017–1054.
- Niemi, H., & Kuusi, T. (2024). **Digital teacher professional development in Finland: Blended learning and collaborative innovation**. Helsinki : Finnish National Agency for Education.
- Tan, J., Lim, S., & Wong, K. (2023). **Teachers for the digital age: Innovations in teacher development in Singapore**. Singapore : Ministry of Education.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)

1. ลักษณะของวารสาร

วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) เป็นวารสารเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และบุคลากรจากหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารรายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน เนื้อหาบทความหรือข้อคิดเห็นที่พิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น กองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยต้นฉบับจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์

2. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabun ขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับมายังกองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Online) มาที่ Email : buddhistlocalgov@gmail.com หรือส่งเข้าระบบออนไลน์ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/MBUPJ>

3. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลาง หน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อ	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลาง หน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน / ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้ว เว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

4. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือใต้ชื่อของบทความ
 ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ e-mail ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

5. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำ 300-500 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300-500 คำ

ทำยบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

6. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

1. กองบรรณาธิการวารสารพิจารณาคัดเลือกคุณภาพบทความ และ/หรือปรับแก้ตามความเหมาะสมก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการของบทความและเห็นชอบให้ตีพิมพ์ทั้ง 3 คน กรณีผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบ 1 ใน 3 คนทางกองบรรณาธิการวารสารฯ จะแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมอีก จำนวน 1 คน (และในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งเพิ่มขึ้นผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1,000 บาท) และบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ใน 3 คน กรณีเมื่อเสนอบทความต่อผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร ผู้เขียนบทความประสงค์จะไม่ตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนของผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านละ 1,000 บาท

3. กองบรรณาธิการวารสารจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความในทูลกรณี

7. ประเภทของบทความที่รับพิจารณา

บทความวิชาการ บทความวิชาการวิจัย บทความปริทัศน์ และหรือบทวิจารณ์หนังสือ

8. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังโน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

9. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

9.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹

Email :

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ :;;; (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....
.....

Keywords :;;;(3 – 5 คำ)

1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....
.....
.....

2. เนื้อหา : ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

2.1.

2.2.

2.3.

2.4.

ฯลฯ

3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....
.....

4. บรรณานุกรม

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

9.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)

เรื่อง (ภาษาไทย).....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1
ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹
Email :

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ :;;; (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....

Keywords :;;; (3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. โจทย์วิจัย(ถ้ามี)

2.1
2.2

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อ

3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

4.1

4.2

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1

5.2

6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/2
หน้ากระดาษ A4)**7. ผลการวิจัย**

.....

มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3
หน้ากระดาษ A4)**8. อภิปรายผลการวิจัย**

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี)

.....

ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ส่งเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบาย
รูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

.....

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

.....

10.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

.....

11. บรรณานุกรม

.....

.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

การเขียนบรรณานุกรม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1) ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเบื้องต้น

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ระบุเลขของปีที่(ระบุเลขของฉบับที่). ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

นัฐฐยา พิพัฒน์นราธ, นิษฐ์วุฒิ จิโรจน์ภิญโญ. (2561). การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. 5(1). 223-240.

3. วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). จังหวัดหรือคณะของมหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัย/วิทยาลัย.

ตัวอย่างเช่น

- รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ :
<http://xxxxxx>

เสาวรัจ รัตนคำฟู.(2563). วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ
วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)
(MBU Political Science Journal(Online))
ISSN : 2774-1001 (Online)

วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) ดำเนินงานโดยหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)

1.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

1.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

1.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

1.4 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

1.5 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

2. บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online)

2.1 บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน

2.2 ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น

2.3 หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติ

ตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

2.4 ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แล้ว

2.5 ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

3.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการ และเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการ ประเมิน

3.4 หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็น บทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

3.5 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่ วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(Online) กำหนดรวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของ บทความให้ผู้อื่นได้รับ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
www.rec.mbu.ac.th